

PORIN KRISTILLISEN KOULUN
ESIOPETUSSUUNNITELMA

	2
1. Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma	6
1.1 Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet	6
1.2 Paikallinen opetussuunnitelma ja sen kehittäminen	7
1.2.1 Opetussuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen	7
1.2.2 Opetussuunnitelman laadinnassa huomioitavaa	8
1.3 Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut	9
2. Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet.....	11
2.1 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet.....	11
2.1.1 Lainsäädännöllistä taustaa.....	11
2.1.2 Käytännön työtä ohjaavia velvoitteita	12
2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua	13
2.3 Arvoperusta.....	14
2.4 Oppimiskäsitys.....	15
2.5 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa	16
2.5.1 Ajattelu ja oppiminen.....	16
2.5.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	17
2.5.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	17
2.5.4 Monilukutaito	18
2.5.5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.....	19
2.5.6 Osallistuminen ja vaikuttaminen	19
2.6 Paikallisesti päätettävät asiat	20
2.6.1 Esiopetuksen järjestäminen ja sitä ohjaavat velvoitteet paikallisesta näkökulmasta	20
2.6.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua paikallisesta näkökulmasta	20
2.6.3 Esiopetuksen arvoperusta ja sitä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat	21
2.6.4 Oppimiskäsitys ja sitä mahdollisesti täydentävät paikalliset näkökulmat	23
2.6.5 Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet, paikalliset painotukset sekä tavoitteiden toteutumisen arviointi ja kehittäminen.....	23
3. Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri.....	26
3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	26
3.1.1 Toimintakulttuurin arviointi ja kehittäminen	26

	3
3.1.2 Kaikille yhteinen esiopetus.....	27
3.1.3 Oppimisen ja oivalluksen ilo.....	27
3.1.4 Lapsi osallisena ja oman elämänsä toimijana	27
3.1.5 Hyvinvointi ja turvallinen arki	28
3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa.....	28
3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa	29
3.3.1 Yhteistyö esiopetuksessa	29
3.3.2 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö.....	30
3.3.3 Yhteistyö siirtymävaiheissa	30
3.4 Paikallisesti päätettävät asiat	31
3.4.1 Toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteet.....	31
3.4.2 Käytettävät oppimisympäristöt ja niiden arviointi	34
3.4.3 Yhteistyön tavoitteet ja käytännöt esiopetuksen toteuttamisessa, huoltajien kanssa sekä siirtymävaiheissa.....	34
3.4.4 Yhteistyön eri osa-alueiden arvioinnin käytännöt	36
4. Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet.....	36
4.1 Monipuoliset työtavat.....	36
4.1.1 Monipuolisten työtapojen valinta ja käyttö	36
4.1.2 Oppimisen väline ja kohde	36
4.1.3 Leikit, pelit ja kokeilut	36
4.1.4 Toimivat oppimisympäristöt.....	37
4.1.5 Työtapojen kehittäminen.....	37
4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena.....	37
4.2.1 Arvioinnin kaksi tehtävää.....	37
4.2.2 Keskeiset tiedonlähteet.....	37
4.2.3 Jatkuva havainnointi ja monipuolinen dokumentointi.....	38
4.2.4 Rohkaiseva ja kannustava palaute.....	38
4.2.5 Itsearviointi	38
4.2.6 Tietojen siirtäminen	38
4.2.7 Opetushenkilöstön itsearviointi	39

4.2.8 Osallistumistodistus	4
4.2.8 Osallistumistodistus	39
4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet.....	39
4.3.1 Ilmaisun monet muodot	40
4.3.2 Kielen rikas maailma.....	42
4.3.3 Minä ja meidän yhteisömme.....	44
4.3.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni.....	45
4.3.5 Kasvan ja kehityn.....	48
4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä.....	50
4.4.1 Yleiset kasvatus- ja oppimistavoitteet.....	50
4.4.2 Esiopetuksessa käytettävät kielet.....	50
4.5 paikallisesti päätettävät asiat	50
4.5.1 Monipuoliset työtavat.....	50
4.5.2. Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena.....	51
4.5.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä	55
5. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki.....	55
5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet.....	55
5.2 Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana	59
5.3 Yleinen tuki.....	60
5.4 Tehostettu tuki.....	62
5.5 Erityinen tuki.....	66
5.6 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot	73
6. OPPILASHUOLTO.....	77
6.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö	78
6.2 Yhteisöllinen oppilashuolto.....	81
6.3 Yksilökohtainen oppilashuolto	82
6.4 Oppilashuoltosuunnitelmat.....	85
7 Erityiseen maailmankatsomukselliseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva esiopetus.....	86

Liitteet

Esiopetuksen osallistumistodistus (liite 1)

Päiväkoti Ankkurin esioppilashuoltosuunnitelma (liite2)

Päiväkoti Ankkurin pelastus- ja turvallisuussuunnitelma (liite 3)

1. OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET JA PAIKALLINEN OPETUSSUUNNITELMA

1.1 ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

Perusteiden määrittelyä

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on perusopetuslain mukainen Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan ja esiopetus toteutetaan. Opetussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaavat erityisesti perusopetuslaki ja asetus sekä esiopetuksen tavoitteita määrittävä valtioneuvoston asetus.

Perusteiden tehtävä ja taustaa

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on edistää laadukkaan ja yhtenäisen esiopetuksen yhdenvertaista toteutumista koko maassa. Uudistuksen valmistelun lähtökohtana ovat lasten kasvuympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten tuomat haasteet tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Perusteita on valmisteltu laajassa yhteistyössä hyödyntäen uusimpien tutkimus- ja kehittämistyön tuloksia.

Perusteiden sisältö

Opetussuunnitelman perusteet on päätös esiopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä, huoltajien ja esiopetuksen henkilöstön yhteistyöstä sekä oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista. Esiopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet liittyvät yhteen ja muodostavat toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältää esiopetuksen tavoitteita koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä

Säädösviittausten tarkoitus

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet sisältävät viittauksia lainsäädäntöön. Viittausten tarkoituksena on selventää perustetekstin yhteyttä lainsäädännölliseen perustaan. Esiopetusta ohjaavista säädöksistä poiketen tässä perusteasiakirjassa käytetään oppilaasta esiopetukseen paremmin soveltuvana sanaa lapsi, oppimisen ja koulunkäynnin tuesta nimitystä kasvun ja oppimisen tuki sekä opiskelija- ja oppilashuoltolain mukaisesta opiskeluhuollosta termiä esiopetuksen oppilashuolto.

1.2 PAIKALLINEN OPETUSSUUNNITELMA JA SEN KEHITTÄMINEN

1.2.1 OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN JA HYVÄKSYMINEN

Opetuksen järjestäjän vastuu

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään esiopetuksen kasvatus- ja opetustyön, oppilashuollon, huoltajien ja esiopetuksen yhteistyön sekä esiopetuksen muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta esiopetuksen kansallisten perusteiden pohjalta. Opetussuunnitelma laaditaan siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee esiopetuksen järjestämistä kaikissa esiopetuksen yksiköissä. Opetuksen järjestäjä ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä esiopetusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset opetussuunnitelmaa laatiessaan.

Päiväkoti Ankkurin esiopetussuunnitelman laatimisessa perustavana olevat lait ja normit:

- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräys 22.12.2014
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 22.12.2014
- Perusopetuslaki (628/1998)
- Varhaiskasvatuslaki 580/2015
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)
- Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)

Muut paikalliset suunnitelmat

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon myös muut paikalliset suunnitelmat, kuten:

- varhaiskasvatuksen suunnitelma
- perusopetuksen opetussuunnitelma
- perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Porin Kristillisen koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät koulutusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.
- Porin Kristillisen koulun ja päiväkodin johtosääntö

1.2.2 OPETUSSUUNNITELMAN LAADINNASSA HUOMIOITAVAA

Osallisuus ja yhteistyö esiopetussuunnitelman laadinnassa

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että esiopetuksen henkilöstö sekä huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Myös lasten näkemyksiä kuullaan ja hyödynnetään kehittämisessä. Huoltajien ja lasten kannalta mielekkäisiin osallistumis- ja vaikuttamistapoihin kiinnitetään erityistä huomiota. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan esiopetuksen opetussuunnitelman yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Lasten eheän oppimisen polun turvaamiseksi on tärkeää, että muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö saa mahdollisuuden tutustua ja osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen.

Lapsen oikeus ja henkilöstön velvollisuus

Esiopetuksessa olevalla lapsella on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä suotuisan kehityksen ja oppimisen edellyttämää tukea jokaisena esiopetuksen työpäivänä. Tämän oikeuden turvaamiseksi jokainen esiopetuksessa olevan lapsen kanssa työskentelevä noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja muita toimintaa ohjaavia normeja. Myös lapsen kasvun ja oppimisen tukeen kuuluvat lasten yksilölliset suunnitelmat__laaditaan yhteisen opetussuunnitelman pohjalta.

Opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa esiopetusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on esiopetuksen laadun kehittäminen ja lasten oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja sitä tarkentavan vuosittaisen suunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi on osa arviointitehtävää ja siihen perustuvaa kehittämistä. Opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen yksiköiden tuottaman tiedon lisäksi esiopetuksen arvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Esiopetussuunnitelman toteutumista seurataan osana varhaiskasvatuksen ja opetuksen arviointi- ja kehittämistyötä. Päiväkotiki Ankkurissa esiopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena tavoitteena lasten yhtenäinen päivä ja oppimispolku. Tiedonsiirron ja siirtymävaiheiden sujuvuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.

Opetussuunnitelman päivittäminen

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja

parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

1.3 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN JA KESKEISET RATKAISUT

Paikallinen opetussuunnitelma ja lukuvuosisuunnitelma

Paikallinen opetussuunnitelma ja sitä tarkentava vuosittainen suunnitelma laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla tässä luvussa kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien päätösten delegoinnista esiopetuksen yksiköille ja antaa siihen liittyvät ohjeet. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään kunkin pääluvun lopussa, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisen luvun osalta päättää ja kuvata.

Päiväkoti Ankkurin esiopetussuunnitelma laaditaan suomen kielistä opetusta varten.

Päiväkoti Ankkurin esiopetussuunnitelma on laadittu vuoden 2014 valtakunnallisen esiopetussuunnitelman perusteiden pohjalta yksikkökohtaiseksi suunnitelmaksi.

Opetussuunnitelman rakenne myötäilee esiopetussuunnitelman perusteiden käsittelyjärjestystä. Esiopetussuunnitelma julkaistaan Päiväkoti Ankkurin Peda.net -sivuilla.

Opetuksen järjestäjän tulee laatia esiopetuksen opetussuunnitelmaan perustuva vuosittainen suunnitelma ja tiedottaa huoltajille ennalta siinä päätetyistä keskeisistä asioista. Suunnitelmassa tarkennetaan, miten paikallista opetussuunnitelmaa kussakin esiopetuksen yksikössä kyseisen vuoden aikana toteutetaan.

Esiopetussuunnitelman laatimisen apuna on toteutettu kristillisten päiväkotien ja koulujen valtakunnallisia tapaamisia, joissa on käyty läpi kristillisten koulujen ja päiväkotien yhteisiä linjauksia liittyen arvopohjaan. Yhteistyö esiopetuksen ja koulun nivelvaiheissa on huomioitu ja siitä on sovittu yhteisiä käytäntöjä Porin kristillisen koulun alkuopetuksen kanssa. Porin kaupungin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja sosiaali- ja terveystoimen asiantuntijoiden kanssa on sovittu esiopetussuunnitelman laadintaan liittyvistä yhteisistä linjauksista ja opetussuunnitelman rakenteesta.

Päiväkoti Ankkurin esiopetussuunnitelmassa kerrotaan kristillisiin arvoihin läpäisyperiaatteella perustuvasta opetuksesta ja kasvatuksesta ja siitä, miten tämä käytännössä toteutetaan.

Vanhemman hakiessa lapselleen paikkaa Päiväkoti Ankkurista huoltajien kanssa keskustellaan mm. esiopetuksen lähtökohdista ja tavoitteista, jotta huoltajilla olisi mahdollisimman selkeä kuva siitä, millaisia sisältöjä opetukseen sisältyy ja mihin toimintamme perustuu. Vanhemmat saavat tutustua Ankkurin esiopetussuunnitelmaan hakiessaan lapselleen paikkaa Ankkurista. Lukuvuosisuunnitelma tehdään lukuvuoden alussa täydentämään ja täsmentämään paikallisia vaihtuvia painotuksia, kuten vuosittain toteutettavia teemoja ja isompia retkiä. Lukuvuosisuunnitelman pääasiat tuodaan ilmi vanhemmille lukuvuoden ensimmäisessä kuukausikirjeessä.

Opetussuunnitelman laadinta, toteutumisen arviointi ja kehittäminen

Porin Kristillisen Koulun esiopetussuunnitelma on laadittu Opetushallituksen antamien esiopetusta koskevien määräysten ja asetusten pohjalta. Myös Porin kaupungin esiopetussuunnitelma on ollut työskentelyn kehyksenä. Esiopetussuunnitelma on laadittu yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten sekä muiden Suomessa toimivien kristillisten koulujen ja päiväkotien kanssa. Kristillisten koulujen ja päiväkotien kasvatustyötä ohjaa Kristillisten koulujen ja päiväkotien liitto ry. Esiopetussuunnitelma noudattaa yhteistä linjaa suurilta osin Suomen kristillisten päiväkotien esiopetussuunnitelmien kanssa. Tästä huolimatta Ankkurin esiopetussuunnitelma on yksikkökohtainen ja paikallisesti päätettävissä asioissa on kohtia, joita ei välttämättä muiden kristillisten päiväkotien suunnitelmissa ole. Esiopetusta koskeva osuus on sisällytetty Porin Kristillisen koulun tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan.

Tärkeinä arviointikeinoina ovat vanhempien kanssa käytävät keskustelut syksyisin ja keväisin tai tarvittaessa useammin. Esiopetukseen haun aikana vanhempien haastattelussa kirjataan vanhempien omalta osaltaan esiopetukselle asettamat toiveet ja tavoitteet ja kevään aikana käydään palautekeskustelu siitä, kuinka ne ovat esikoulun toiminnassa toteutuneet. Yhdessä vanhempien kanssa voidaan tarvittaessa sopia esiopetusvuoden aikana opeteltavia rutiineita tai muita perheen arkeen liittyviä asioita, jotka tukevat oman lapsen kehitystä. Tavoitteet voivat liittyä esimerkiksi päiväkotirutiinien harjoitteluun koulurutiineihin valmistautuen, nukkumaanmenoaikoihin, ruokailuun, perheen yhteiseen ajankäyttöön ynnä muihin kotona tapahtuviin toimintoihin. Yhteisten tavoitteiden toteutumista arvioidaan palautekeskustelussa lukuvuoden lopussa. Keväällä vanhemmille jaetaan myös palautekysely koskien mm. päiväkotiarjen sujumista, sisältöjä ja tiedonkulkua, jossa vanhemmat voivat arvioida päiväkodin toimintaa ja antaa palautetta kirjallisesti. Päiväkodin henkilökunta käy palautteen yhdessä läpi ja kehittää sen avulla toimintaa edelleen.

Opetusta ja kasvatusta pyritään kehittämään opetussuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita kohti huomioimalla eri tahojen antamia palautteita.

2. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

Esiopetus on tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Esiopetus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että lapsilla on mahdollisuus innostua, kokeilla ja oppia uutta. Leikkiessään ja toimiessaan erilaisissa oppimisympäristöissä lapset laajentavat osaamistaan eri tiedon- ja taidonaloilla. Esiopetuksessa lapsilla on tilaisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen ja sosiaalisten taitojensa vahvistamiseen. Tavoitteena on, että lapset oppivat arvostamaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja omaa ainutlaatuisuuttaan.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sen tehtävä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja käsitystä itsestään oppijana. Esiopetusta kehitetään inklusion periaatteiden mukaisesti. Esiopetuksella on suuri merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä.

2.1 ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT VELVOITTEET

2.1.1 LAINSÄÄDÄNNÖLLISTÄ TAUSTAA

Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna esiopetusta. Esiopetusta voidaan järjestää päiväkodeissa ja kouluissa. Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, perusopetuslakiin ja -asetukseen ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen, oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Suomen perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Opetuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia ovat muun muassa yhdenvertaisuuslaki, tasa-arvolaki, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus.

Perusopetuslaki (628/1998) 4§

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 2 mom.

Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)

Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta (609/1986)

Euroopan ihmisoikeuksien sopimus, Valtiosopimukset (63/1999)

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

Esiopetuksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetusta voidaan antaa muulla kuin edellä mainituilla perusopetuslain mukaisilla opetuskielillä, jos se ei vaaranna lasten mahdollisuuksia seurata opetusta. Tästä määrätään tarkemmin luvussa 4.4.

Perusopetuslain mukaan esiopetuksen tavoitteena on osaltaan tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Laissa säädetään, että esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Esiopetuksella on myös sivistystehtävä ja tasa-arvoisuuden edistämisen tehtävä ja opetuksen tulee turvata riittävä yhdenvertaisuus koko maassa. Opetuksen ja kasvatuksen tarkemmista tavoitteista säädetään valtioneuvoston asetuksessa.

2.1.2 KÄYTÄNNÖN TYÖTÄ OHJAAVIA VELVOITTEITA

Esiopetus kestää yleensä yhden lukuvuoden, ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia. Pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetuksen toteuttamisen vaihtoehdot kuvataan luvussa 5.5. Esiopetusta järjestettäessä otetaan huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää muita varhaiskasvatuspalveluja.

Esiopetus toteutetaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti. Esiopetuksessa otetaan myönteisellä tavalla huomioon lasten erilaiset kielelliset, kulttuuriset, katsomukselliset ja uskonnolliset taustat. Lasten mielipiteitä kuunnellaan ja heidän identiteettiensä kehittymistä tuetaan.

Esiopetusta koskeva lainsäädäntö korostaa huoltajien osallisuutta. Huoltajilla on oikeus saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta sekä lapsensa esiopetuspäivästä. Huoltajien mielipiteitä ja tietoja kuullaan sekä heidän antamaansa palautetta hyödynnetään esiopetuksen kehittämisessä.

Esiopetus, opetuksessa käytettävät oppimateriaalit ja välineet sekä tarvittava oppilashuolto ovat maksuttomia. Lapsille on tarjottava jokaisena esiopetuspäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria, ja ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön (PoL 29 §). Turvallisuus otetaan huomioon oppimisympäristöissä ja kaikessa esiopetuksen toiminnassa. Lasten kokeman turvallisuuden perustana ovat keskinäiseen kunnioitukseen ja huolenpitoon perustuva toimintakulttuuri ja esiopetukseen soveltuvat oppimisympäristöt. Turvallisuuteen liittyviä tehtäviä käsitellään tarkemmin luvuissa 3 ja 6. Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietoja koskevat säännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset. Esiopetuksessa käytetään tarvittaessa perusopetuslain (PoL 35 a, 36 ja 36 a §) mukaisia kasvatustieteellisiä ja kurinpidollisia keinoja esiopetukseen soveltuvalla tavalla. Opetuksen järjestäjä huolehtii lain edellyttämän suunnitelman laatimisesta joko erillisenä tai osana paikallista suunnitelmaa.

Kunta tai esiopetuksen järjestämiseen luvan saanut muu opetuksen järjestäjä voi hankkia esiopetuspalvelut julkiselta tai yksityiseltä palveluiden tuottajalta. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään esiopetusta koskevien säädösten, järjestämisluvan sekä näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

2.2 ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ OSANA OPPIMISEN POLKUA

On tärkeää, että varhaiskasvatus, siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lasten kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Laadukkaan kokonaisuuden lähtökohtana on, että opettajat sekä muu henkilöstö tuntevat oppimisen polun eri vaiheet, niiden keskeiset tavoitteet, ominaispiirteet ja käytännöt. Lasten kasvun tukemisen ja oppimisen sujuvuuden vuoksi siirtymävaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan yhdessä luvussa 3.3 kuvatulla tavalla. Opetus- ja muu henkilöstö tekevät huoltajien kanssa yhteistyötä lasten oppimisen polun kaikissa vaiheissa. Tavoitteena on, että kunkin lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen jatkuu joustavasti lapsen tarpeista lähtevänä. Tämän varmistamisessa henkilöstön yhteistyön ja osaamisen suunnitelmallisella johtamisella esiopetusyksiköissä ja opetuksen järjestäjän tasolla on tärkeä merkitys.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Esiopetuksessa käytetään varhaiskasvatukseen soveltuvaa pedagogiikkaa ja kunnioitetaan lasten mielenkiinnon kohteita opetuksen järjestämisessä. Leikki eri muodoissaan on vahvasti läsnä esiopetuksen toiminnassa. Huoltajat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Kasvun ja oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisessä tehdään tarvittaessa yhteistyötä monialaisesti.

Esiopetus on tavoitteellista toimintaa. Opetuksen tavoitteet määrittyvät opetussuunnitelman perusteiden ja niiden pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaan. Lasten osaamistasolle ei opetussuunnitelmassa aseteta yhteisiä tavoitteita. Yksilöllisesti pohditut tavoitteet hyödyttävät lasten kasvua ja oppimista, joten opettaja keskustelee kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista, toiveista ja oppimisen tavoitteista lapsen ja hänen huoltajansa kanssa. Esiopetuksen henkilöstö ottaa nämä tarpeet ja toiveet huomioon opetusta suunniteltaessa sekä oppimisympäristöjen kehittämisessä. Tavoitteellisuuden lisäämiseksi opettaja voi yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa laatia kullekin lapselle oppimissuunnitelman. Oppimissuunnitelma on laadittava, mikäli lapsi saa tehostettua tukea. Erityisen tuen piirissä oleville lapsille laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

Esiopetuksessa seurataan ja tuetaan kunkin lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä sekä hänen tietojensa ja taitojensa kehittymistä. Tavoitteena on samalla pyrkiä ennaltaehkäisemään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Lapsen minäkäsitys vahvistuu arvostavan vuorovaikutuksen, monipuolisten oppimiskokemusten sekä kannustavan palautteen avulla. Esiopetuksen aikana lapset tutustuvat lähiympäristöön, sen ihmisiin ja luontoon sekä näiden moninaisuuteen. Leikillä ja mielikuvituksen käytöllä on tärkeä merkitys lasten myönteisen kehityksen sekä uusien tietojen ja taitojen opettelun kannalta. Esiopetus tarjoaa lapsille tilaisuuksia vuorovaikutukseen, ilmaisun eri muotoihin ja uusiin kokemuksiin. Lasten mielenkiinnon kohteisiin tutustutaan yhdessä erilaisissa oppimisympäristöissä. Näin lapsille avautuu mahdollisuuksia ystävyyteen, oppimisen iloon ja uusiin kiinnostuksen kohteisiin.

Kun huoltaja on ilmoittanut lapsen esiopetukseen, lähtökohtana on, että lapsi osallistuu kaikkeen toimintaan. Opettaja ja huoltaja sekä esiopetuksen järjestämiseen osallistuva henkilöstö kantavat yhdessä vastuun esiopetukseen osallistuvien lasten säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen.

2.3 ARVOPERUSTA

Oikeus ainutlaatuisuuteen, osallisuuteen ja oppimiseen

Esiopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi yksilönä ja yhteisönsä jäsenenä. Lapsilla on oikeus oppia sekä rakentaa käsitystään itsestään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti.

Oikeus iloon, erilaisuuteen ja yhteisöllisyyteen

Lapsilla on oikeus oppia leikkien ja iloita oppimastaan. Lasten aikaisemmat kokemukset ja taidot ovat osa heidän oppimisen polkuaan. Lasten erilaisuutta sekä erilaisia tapoja toimia ja oppia arvostetaan. Lasten

käsityksiä ja mielipiteitä pidetään tärkeinä, ja he osallistuvat oppimisympäristöjen rakentamiseen sekä edellytystensä mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Lapsia rohkaistaan yhdessä tekemiseen ja yhteisöllisyyteen.

Oikeus hyvään opetukseen, kannustukseen ja ilmaisuun

Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen. Kannustava palaute ja oikeudenmukainen kohtelu kuuluvat hyvään esiopetukseen. Lapsilla on oikeus ilmaista itseään ja ajatuksiaan, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita. Esiopetus tukee lasten kykyä ymmärtää arvoja, noudattaa terveellisiä elämäntapoja sekä kehittää tunnetaitojaan ja kauneudentajuun.

Henkilöstön avoin ja kunnioittava asenne

Esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien yhteistyö auttaa turvaamaan lasten hyvinvointia. Esiopetuksen henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen erilaisiin perheisiin sekä kotien erilaisiin katsomuksiin, uskontoihin, perinteisiin ja kasvatuskäytäntöihin on rakentavan vuorovaikutuksen ja opetuksen perusta .

Kestävä elämäntapa, tasa-arvo ja sitoutumattomuus

Esiopetuksessa noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita ja otetaan huomioon sen eri ulottuvuudet: sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen. Esiopetus toimintaympäristönä tukee lasten tasa-arvoisuutta. Siihen sisältyvät muun muassa mielipiteiden ja sukupuolten tasa-arvo. Esiopetus edistää lasten mahdollisuuksia kehittää kykyjään ja tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennako-odotuksia ja rajoituksia. Tasa-arvopyrkimyksiä täydentää laaja-alainen yhdenvertaisuuden periaate. Opetus on lapsia puoluepoliittisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamaton. Esiopetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

2.4 OPPIMISKÄSITYS

Esiopetuksen oppimiskäsityksen määrittelyä

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset omaksuvat uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu yhdistyvät. Olennaista oppimisessa on lasten oma toiminta ja luottamus omiin mahdollisuuksiinsa oppijana. Lisäksi lasten tahdolla ja kehittyvällä taidolla toimia yhdessä on merkitystä oppimiselle. Lapset oppivat esiopetuksessa leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Esiopetuksen lähtökohta ja menetelmät

Oppimisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen aiemmat kokemukset ja hänen osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla tiedoilla ja taidoilla on yhteys lasten arkeen ja kokemusmaailmaan. Esiopetuksen ohjatussa toiminnassa ja leikissä lapset opettelevat toimimaan yhteistyössä muiden kanssa ja asettamaan tavoitteita omalle ja yhteiselle toiminnalle. Lapsia kuunnellaan, kuullaan ja heidän kanssaan keskustellaan sekä ohjataan heitä ottamaan huomioon toiset. Näin lapsille syntyy kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä. Tavoitteena on, että uusien tietojen ja taitojen oppiminen herättää lapsissa halun oppia lisää.

2.5 LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN ESIOPETUKSESSA

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se vahvistuu vähitellen oppimisen polun aikana eri tiedon- ja taidonaloihin liittyvässä opiskelussa sekä arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Laaja-alaisen osaamisen tarve korostuu ympäröivän maailman muuttuessa. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu ja työn teko sekä kansalaisena toimiminen edellyttävät nyt ja tulevaisuudessa laaja-alaista, tiedonalarajat ylittävää osaamista.

Laaja-alaiseen osaamiseen kuuluvat ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen.

2.5.1 AJATTELU JA OPPIMINEN

Esiopetuksen tehtävä on rohkaista ja auttaa lapsia kehittämään ajattelun ja oppimisen taitojaan sekä vahvistaa lasten luottamusta omaan osaamiseensa. Oppimista vahvistetaan monipuolisilla tavoilla:

- lorut, musisoinnit ja draama kehittävät lapsen muistin ja mielikuvituksen kehittymistä.
- Leikit, pelit ja ongelmanratkaisu- sekä tutkimustehtävät tarjoavat elämyksiä ja uuden oivaltamisen iloa.
- Monipuolinen liikkuminen ja havaintomotoriset harjoitukset tukevat oppimista.
- Lapsia kannustetaan kokeilemaan ja opettelemaan myös heille vaativia asioita ja heitä ohjataan kysymään ja kyseenalaistamaan.
- Rohkaistaan iloitsemaan onnistumisista ja kannustamaan toisia sekä samalla olemaan lannistumatta epäonnistumisista.

- Toimintaa dokumentoidaan, siitä keskustellaan, ja sen onnistumista pohditaan yhdessä lasten kanssa. Samalla autetaan lapsia havaitsemaan edistymistään ja oppimistaan.

2.5.2 KULTTUURINEN OSAAMINEN, VUOROVAIKUTUS JA ILMAISU

Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys yksilön toimintakyvylle ja hyvinvoinnille kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa. Taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä kuuluu hyvään vuorovaikutukseen ja kulttuuriseen osaamiseen. Myönteisten ihmissuhteiden luominen ja ongelmatilanteiden rakentava ratkaiseminen edellyttävät yhteistyötaitoja. Esiopetuksen tehtävä on tarjota lapsille mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja turvallisesti vertaisryhmän ja lähiyhteisön aikuisten kanssa.

Keinoja vuorovaikutuksen kehittämiseen:

- Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin ja toimimaan heidän kanssaan.
- Juhlat, leikit ja yhteistyöhön perustuva toiminta luovat mahdollisuuksia harjoitella käyttäytymistä eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa.
- Lapsia kohdellaan arvostavasti ja heitä ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.
- Lasten kanssa tutustutaan lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen.
- Lapsia ohjataan arvostamaan oman ja toisten perheiden perinteitä ja tapoja.
- Lasten kielitietoisuuden kehittymistä tuetaan ja heitä rohkaistaan ilmaisemaan itseään eri keinoin.

2.5.3 ITSESTÄ HUOLEHTIMINEN JA ARJEN TAIDOT

Itsestä huolehtiminen, terveyteen ja turvallisuuteen sekä arjen teknologian hallintaan liittyvät taidot ovat tärkeitä kaikille. Kyse on yksilön hyvinvoinnista sekä kestäväan elämäntapaan sitoutumisesta. Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestäväan elämäntavan mukaisia valintoja. Päiväkotiki Ankkurin esiopetuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Keinoja arjen hallintaan:

- Esiopetuksessa lapsia ohjataan edellytystensä mukaan huolehtimaan itsestään, toisista, omista tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä.
- Opetuksessa ja yhteistyössä huoltajien kanssa käsitellään lasten arkielämän rytmiä sekä ruokailun ja levon merkitystä.

- Erityisesti kiinnitetään huomiota monipuoliseen ja riittävään liikuntaan lasten hyvinvoinnin ja oppimisen edellytyksenä.
- Lasten kanssa pohditaan heidän hyvää oloaan edistäviä ja haittaavia tekijöitä.
- Lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti lähiliikenteessä.
- Heitä ohjataan pyytämään ja hakemaan apua tarvittaessa.
- Lasten kanssa kokeillaan teknologisia ratkaisuja ja harjoitellaan laitteiden ja välineiden turvallista käyttöä.

2.5.4 MONILUKUTAITO

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinna ja tuottamisen taitoja. Se liittyy kiinteästi ajattelun ja viestinnän taitoihin ja kykyyn hankkia, muokata, tuottaa, esittää, arvioida ja arvottaa tietoa erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Tietoa voidaan tuottaa ja esittää sanallisten, kuvallisten, numeeristen tai muiden symbolijärjestelmien tai näiden yhdistelmien avulla. Monilukutaito sisältää erilaisia lukutaitoja, kuten peruslukutaidon, numeerisen lukutaidon, kuvalukutaidon ja medialukutaidon. Monilukutaitoon liittyy laaja tekstikäsitelmä, jonka mukaan tekstit voivat olla muun muassa kirjoitettuja, puhuttuja, audiovisuaalisia tai digitaalisia. Monilukutaidon eri osa-alueet ovat yksilön, ihmisten keskinäisen vuorovaikutuksen, yhteiskunnan, kansalaisuuden ja työelämän näkökulmasta keskeisiä perustaitoja. Monilukutaidon kehittyminen luo perustaa muulle oppimiselle ja opiskelulle. Monilukutaidon kehittyminen alkaa jo varhaislapsuudessa ja jatkuu koko elämän ajan. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten monilukutaidon kehittymistä yhteistyössä huoltajien kanssa.

Keinoja monilukutaidon kehittämiseen:

- Lapsia kannustetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia viestejä. Niiden avulla opetellaan ilmaisua ja vuorovaikutusta ja niiden herättämiin ajatuksiin ja tunteisiin eläydytään yhdessä.
- Lasten kuvalukutaidon, kirjoittamisen, lukemisen ja numeerisen lukutaidon sekä medialukutaidon kehittymistä tuetaan. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja, kuten elokuvia, leikkiloruja ja musiikkia.

Lasten osallisuus vahvistuu monilukutaidon kehittymisen myötä. Samalla lasten maailma avautuu, jäsentyy ja saa uusia merkityksiä.

2.5.5 TIETO- JA VIESTINTÄTEKNOLOGINEN OSAAMINEN

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeä kansalaistaito. Sitä tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Se on osa monilukutaitoa sekä media- ja opiskelutaitoja, joita tarvitaan opiskelussa ja työelämässä. Esiopetuksen tehtävä on kotien rinnalla edistää lasten tieto- ja viestintäteknologista osaamista.

Keinoja tieto- ja viestintäteknologiaan tutustumiseen:

- Opetuksessa tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, palveluihin ja peleihin.
- Tieto- ja viestintäteknologian avulla tuetaan lasten vuorovaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä vähitellen kehittyvää kirjoitus- ja lukutaitoa.
- Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa itse edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja.
- Lapsia ohjataan omaksumaan turvallisia ja ergonomisia käyttötaitoja.

2.5.6 OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustaa demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämäänsä vaikuttavissa asioissa. Esiopetuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Ankkurissa tuetaan lasten vähitellen kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.

YK:n yleissopimus lastenoikeuksista 1989

Keinoja osallisuuden lisäämiseen:

- Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä lasten, esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa. Kun lapset ovat mukana vaikuttamassa, he oppivat samalla hahmottamaan yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä.
- Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa toimiminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja.
- Lapsia kannustetaan auttamaan toisia ja pyytämään tarvittaessa apua. Lasten on tärkeä saada kokea ja tietää, että he lapsina ovat oikeutettuja aikuisten apuun ja suojeluun

2.6 PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT

2.6.1 ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN JA SITÄ OHJAAVAT VELVOITTEET PAIKALLISESTA NÄKÖKULMASTA

Esiopetus järjestetään Porin Kristillisessä päiväkotiki Ankkurissa, joka toimii Porin Kristillisen koulun yhteydessä. Esiopetus toteutetaan erityiseen maailmankatsomukseen perustuvan opetusluvan mukaisesti kristilliseen maailmankatsomukseen pohjautuen. Esiopetusryhmä toimii pääosin omana ryhmänään, mutta vuosittain mahdollisesti muuttuvia ryhmäkokonaisuuksia koottaessa esiopetusryhmän yhteyteen voidaan liittää esimerkiksi viisivuotiaita, jolloin esioppilaiden ja nuorempien lasten toiminta on eriytettyä. Eriytys tapahtuu joko erilaisina tehtävinä eri ikäisille tai kokonaan erilaisena toimintana joko samassa tilassa esioppilaiden kanssa tai toisessa ryhmähuoneessa. Näin varmistetaan ikätasolle soveltuvien tehtävien ja toiminnan valinta. Esiopetusryhmässä toimii lastentarhanopettaja, ja esioppilaiden määrästä riippuen myös lastenhoitajia henkilöstömitoituksia koskevien säädösten mukaisesti.

Esiopetukselle on varattu oma toimitila, jossa on asiaan kuuluvat pedagogiset leikki- ja toimintavälineet, sekä materiaalit. Kokopäivähoidossa olevat esioppilaat ja viisivuotiaat ulkoilevat yhdessä iltapäivisin pienempien lasten ryhmän kanssa. Esiopetuksen järjestämisestä on sovittu Porin kaupungin kanssa, joka valvoo toimintaamme. Esiopetusta annetaan vähintään 700 tuntia yhden lukuvuoden aikana, eli keskimäärin 4 tuntia per esiopetuspäivä. Terveystyöryhmiä toimivat neuvola ja tarvittaessa myös perheneuvolan palvelut. Kuraattori ja Porin kaupungin koulupsykologi vastaanottavat esioppilaita, jos tarvetta palveluille ilmenee. Koulukypsyystesti tehdään myös koulupsykologin luona, jos testille on lapsen kohdalla tarvetta.

2.6.2 ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ OSANA OPPIMISEN POLKUA PAIKALLISESTA NÄKÖKULMASTA

Esiopetuksen tehtävä on auttaa lasta siirtymään päivähoidosta tai kotihoidosta esiopetusympäristöön ja esiopetusympäristöstä koulumaailmaan. Esiopetuksessa luodaan lapsille tasavertaiset mahdollisuudet koulun aloittamiselle. Yhteistyötä tehdään tiiviisti kotien kanssa ja tavoitteet esiopetukselle ja kunkin lapsen kasvun ja kehityksen tukemiselle asetetaan yhteistyössä huoltajien ja lasten kanssa. Tarvittaessa prosessia tuetaan myös moniammatillisesti ja kiertävään erityislastentarhanopettajaan ollaan yhteydessä, jos herää huoli lapsen tarvitsemasta tuesta jollakin kehityksensä osa-alueella. Suurin osa esiopetuksemme lapsista aloittaa päiväkodissamme jo varhaiskasvatuksessa, jatkaen esiopetuksessa ja edelleen päiväkotimme yhteydessä olevan kristillisen koulun perusopetukseen. Samassa toimintaympäristössä,

tuttujen aikuisten ohjauksessa ja avoimen kasvatuskumppanuuden kautta toteutuva kasvu vahvistaa ehyen oppimispolun jatkumoa ja nivelvaiheiden tuki on lapselle hyvin järjestettävissä. Lapsituntemus myös edesauttaa varhaista puuttumista esiopetuksen aikana ja tarvittaessa jo aiemmin.

2.6.3 ESIOPETUKSEN ARVOPERUSTA JA SITÄ MAHDOLLISESTI TÄYDENTÄVÄT PAIKALLISET NÄKÖKULMAT

Esiopetuksen arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, luonnon arvostaminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Esiopetus edistää yhteisöllisyyttä, lapsen kasvua vastuullisuuteen sekä lapsen oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.

Kristillisen esiopetuksen arvoina korostetaan lisäksi ihmisen arvoa, lähimmäisyyttä, armollisuutta, yhteisöllisyyttä, rehellisyyttä, kunnioitusta, luottamusta, kiitollisuutta ja katsomustietoisuutta.

Ihmisarvo ja vastuullinen lähimmäisyys

Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan jokainen ihminen on äärettömän arvokas ja häntä tulee kohdella sen mukaisesti. Ihmisen tulee tästä syystä arvostaa myös itseään. Kristillinen ihmiskäsitys korostaa ihmisten tasa-arvoa ja yhteistä ihmisyyttä sosiaalisista, taloudellisista tai katsomuksellisista eroista huolimatta. Tältä pohjalta esiopetuksen ja koko päiväkodin henkilökunta pyrkii tukemaan jokaisen lapsen kasvua ja oppimista. Esiopetus vahvistaa terveen itsetunnon kasvua sekä auttaa lasta tunnistamaan omia lahjakkuuden alueitaan ja hyödyntämään niitä omaksi ja muiden iloksi.

Monikulttuurisuuden ymmärtäminen ja suvaitsevaisuus nousevat ihmisen mittaamattoman arvon lähtökohdasta. Lapsuutta kunnioitetaan ainutkertaisena ikäkautena. Kasvattajan tehtävä on suojella lasta ja kaikessa toiminnassaan pyrkiä toteuttamaan lapsen parasta.

Kristillisessä esiopetuksessa korostetaan vastuullisuuden merkitystä omassa toiminnassa ja ihmissuhteissa. Vastuullisuuden periaate ilmenee elämän kaikilla keskeisillä alueilla. Vastuullisuus suhteessa itseen merkitsee sitä, että lasta opetetaan lapsen ikätaso huomioiden ottamaan vastuuta itsestään, hyvinvoinnistaan ja omista päivittäisten asioiden hoitamisesta, kuten pukemisesta ja ruokailusta, ja pienistä vastuutehtävistä. Suhteessa lähimmäisiin vastuullisuus merkitsee toisten kunnioittamista, arvostamista, heikomman puolustamista, huolenpitoa ja auttamista. Lapsi saa opetella ottamaan vastuuta omasta käytöksestään aikuisten tukemana, huomaten myös omien tekojensa seurauksia suhteessa muihin lapsiin ja vuorovaikutukseen heidän kanssaan. Vastuullisuus merkitsee myös lapsen mahdollisuutta osallistua yhteiseen päätöksentekoon ja vaikuttamiseen ikätasonsa mukaan. Vastuuta ympäristöstä opetellaan luontoon tutustuen ja sitä arvostaen sekä huomioiden kestävä kehitys ja luonnon suojeleminen.

Armollisuus

Armollisuudella tarkoitetaan anteeksi antavaa asennetta. Lapset opetetaan pyytämään ja antamaan anteeksi sekä kantamaan vastuun omista teoistaan ja tekemättä jättämisistään. Kun ihmissuhteissa tulee loukkaantumisia tai sääntöjä rikotaan, siitä keskustellaan avoimesti oikeudenmukaisuutta korostaen ja riidat sopien.

Yhteisöllisyys

Kristillisessä esiopetuksessa korostetaan yhteisöllisyyttä. Se merkitsee yhteisvastuuta, toisista huolehtimista sekä päiväkotiyhteisöön kuulumisen ja osallisuuden kokemusta. Yhteisöllisyyteen kuuluu myös suomalaisen kulttuuriperinnön, yhteiskunnan perustana olevien arvojen ja toimintatapojen siirtäminen sukupolvelta toiselle.

Esiopetus arvostaa lasten, opettajien, muiden päiväkotiyhteisön jäsenten ja esiopetuksen ulkopuolisten asiantuntijoiden sekä perheiden merkitystä toiminnassaan. Avoimella vuorovaikutuksella eri tahojen kesken edistetään yhteistyötä. Tärkeää on mahdollisuus tulla kuulluksi ja kantaa yhdessä toisten kanssa vastuuta hyvän päiväkotiyhteisön rakentamisesta. Lapsetkin voivat vaikuttaa esiopetusryhmän työskentelyyn ja toimintaympäristöön.

Rehellisyys

Rehellisyyttä opetetaan suhteessa itseen ja yhteisöön. Rehellisyys tarkoittaa niin omien vahvuuksien ja ansioiden kuin myös puutteiden ja laiminlyöntien kohtaamista ja käsittelemistä. Lasta rohkaistaan olemaan oma itsensä. Lapsia ohjataan puhumaan totta ja toimimaan vastuullisesti.

Kunnioitus ja luottamus

Kunnioitus ja luottamus ovat ihmiselle tärkeiden suhteiden perusta. Kristillisessä esiopetuksessa opetellaan kunnioittamaan jokaista ihmistä. Kunnioituksen oppimisen edellytyksenä on, että aikuiset antavat myönteisen mallin kunnioittavasta kohtelusta ja auktoriteettina olemisesta. Siten myös lapsi kokee tulevansa kunnioitetuksi ja näin yhteisöön syntyy luottamukseen perustuvia kasvatussuhteita.

Kiitollisuus

Elämä itsessään on kiitollisuuden aihe. Jokaisen elämästä löytyy alueita joista voi olla kiitollinen. Esiopetuksessa lasta ohjataan huomaamaan asioita, jotka ovat jo hyvin. Tämä auttaa lasta löytämään omia voimavarojaan. Kristillisessä esiopetuksessa opetellaan kiittämään arkipäivän tilanteissa. Myös negatiivisista asioista opetellaan viestimään toinen huomioon ottaen.

Katsomustietoisuus

Katsomustietoisuus liittyy erityisen maailmankatsomuksen mukaisen opetuksen profiiliin. Esiopetuksella tuetaan lasten omaehtoista ajattelua ja tarjotaan aineksia maailmankatsomuksen rakentamiseksi. Kristillisessä esiopetuksessa korostetaan lapsen ja vanhempien valinnanvapautta. Lapsen huoltajalle selvitetään aina ennen esioppilaaksi ottamista esiopetuksen toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen maailmankatsomukselliset lähtökohdat ja painotukset. Tämä opetuksen lähtökohtana oleva kristillinen arvopohja toteutuu läpäisyperiaatteella osana kristillisen esiopetuksen toimintakulttuuria.

2.6.4 OPPIMISKÄSITYS JA SITÄ MAHDOLLISESTI TÄYDENTÄVÄT PAIKALLISET NÄKÖKULMAT

Lapsi saa erilaisia mahdollisuuksia oppia lisää niin tiedollisesti kuin taidollisestikin, aiempia kokemuksiaan ja tietojaan jäsentäen. Lapsi oppii sekä aikuisen ohjauksessa että vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa, toinen toisiltaan oppien ja erilaisissa lähiympäristöissä toimien. Lapsen omalle ajattelulle ja mielikuvitukselle annetaan tilaa. Tutkiminen, havainnoiminen, epäileminen, väittelemine ja aistien kautta kokeileminen ovat kaikki tärkeitä oppimismuotoja. Keskeisintä on leikin kautta oppiminen, sillä leikkiessään lapsi käsittelee itselleen ajankohtaisia asioita ja jäsentää kokemusmaailmaansa. Leikin varjolla liikutaan, tutkitaan, tehdään erilaisia työtehtäviä, ilmaistaan itseään ja opitaan asioita taiteesta. Tekeminen ja sen kautta oppiminen on tärkeämpää kuin aikuisen silmin hyvä lopputulos. Lapsen minäkuvan tulee vahvistua myönteisesti. Oppimisen ilo, innostus ja rohkeus kohdata oppimishaasteita tukevat omalta osaltaan oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

2.6.5 LAAJA-ALAISEN OSAAMISEN TAVOITTEET, PAIKALLISET PAINOTUKSET SEKÄ TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Kristillisen koulun esiopetuksen kasvatustoimintaa suuntaavat kasvatuspäämäärät ovat hyvinvoiva lapsi, henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen, turvallisuus, itsenäisyys ja sosiaalisuus. Näihin päämääriin pääsemistä tukee lapsen ohjaaminen ja tukeminen omana itsenään ja osana ympäristöään. Myönteinen kuva itsestä ja oppimisestaan tukee lapsen sosiaalisten taitojen oppimista ja muiden arvostamista. Näin hän voi ottaa ikätasonsa mukaan vastuuta itsestä ja toisista ja vahvistaa omaa identiteettiään elinympäristönsä tärkeänä jäsenenä. Näitä taitoja pyritään vahvistamaan mm. seuraavasti:

Minäkuvan myönteinen kehittyminen

- Lapsen minäkuvan kehittämisessä on tärkeää aikuisen kannustava ja hyväksyvä suhtautuminen.
- Lasta autetaan rakastamaan ja kunnioittamaan itseään, toisia ihmisiä ja koko luomakuntaa.
- Vertaisryhmä on avainasemassa itsetunnon kehityksessä.

Lapsen itsetuntoa ja myönteistä minäkuvaa vahvistavat:

- turvallinen ja kannustava ilmapiiri
- vertaisryhmä
- erilaisten tunteiden ilmaisu ja nimeäminen turvallisten rajojen sisällä: onnistumisen kokemukset ja pettymysten sietäminen
- kyky selviytyä arkipäivän tilanteissa
- jokaisen lapsen ainutkertaisuus perustuen kristilliseen ihmiskäsitykseen
- lapsen aito kohtaaminen vuorovaikutustilanteissa

Oppimaan oppiminen

Tavoitteena on lapsen tiedollinen ja taidollinen kehitys oppimaan oppimisessa. Tähän pyritään ohjaamalla lasta tiedostamaan kykynsä, sekä innostamalla häntä kehittämään tietojaan ja taitojaan tarjoamalla korkeatasoista varhaiskasvatusta ja esiopetusta. Ilo ja onnistumisen kokemukset luovat oppimismotivaatiota ja ymmärrys itsestä oppijana kehittyy. Lapsi opettelee yhdessä aikuisen ja vertaisryhmän kanssa arvioimaan ja pohtimaan toimintaa. Oppimisen menetelmänä leikki on keskeisessä asemassa. Esiopetuksessa tuetaan luontaista tiedonhalua ja uteliaisuutta.

Oppimaan oppimisessa harjoiteltavia taitoja:

- ohjeiden mukaan toimiminen
- kuunteleminen ja kyseleminen
- keskittymiskyky ja pitkäjänteisyys
- ongelmaratkaisutaidot
- itsearviointi
- pienryhmätoiminta

Vastuuntunto ja sosiaaliset taidot

Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan ihminen on luotu elämään suhteessa muihin ihmisiin. Keskeistä esiopetuksessa on ryhmässä toimiminen. Aikuinen on aktiivinen tarkkailija sosiaalisissa tilanteissa ja puuttuu tilanteisiin lapsen edun mukaisesti. Lasten vuorovaikutustilanteissa ja etenkin ristiriitatilanteiden selvittämisessä on keskiössä jokaisen kuulluksi tuleminen ja lapsen kohtaaminen. Aikuinen kuuntelee lasta ja antaa tälle mahdollisuuden tuoda oman mielipiteensä ja näkökulmansa esiin. Yhdessä keskustellen, toinen toistaan kunnioittaen, pyritään tilanteet selvittämään ja tarvittaessa anteeksi pyytämään. Lapsella on oikeus saada kokea turvaa ja hyväksyntää myös aikuisen sylissä.

Lapsen ollessa arvostettu sekä yksilönä että osana vertaisryhmää, hänen kykynsä arvostaa muita kehittyä. Tärkeää on turvallinen, erilaisuutta hyväksyvä ilmapiiri ja yhteiset toimintatavat, jotka luovat mallikäyttäytymistä. Lasta ohjataan ikä- ja kehitystason mukaisesti pohtimaan oikeaa ja väärää.

Lapsen kykyyn toimia vastuuntuntoisena yhteisön jäsenenä sisältyy

- vastuu omista tavaroista
- vastuu omista tehtävistä ja niiden loppuun suorittamisesta
- vastuu ja vapaus – ymmärrys oman toiminnan vaikutuksista itseensä ja toisiin
- osallistuminen yhteisten päätösten tekoon
- vastuun kantaminen ja vastuunottaminen (apulaisen tehtävät)

Sosiaalisten taitojen tärkeimpiä tavoitteita:

- opetellaan hyväksymään itsensä ja ymmärtämään muita (erilaisuuden hyväksyminen, kansainvälisyyskasvatus)
- empaattisuuden kehittyminen: kyky nähdä ja kokea, miltä toisesta tuntuu
- yhdessä ja yksin toimiminen: käytöstavat, vuorovaikutustaidot
- toisista huolehtiminen ikätasolle soveltuvalla tavalla
- vuoron odottaminen ja kompromissien tekeminen (anteeksipyyttäminen ja –antaminen)
- yhdessä työskentely yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi

Lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteetti

Esiopetuksessa tärkeä osa lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteetin tukemista ovat lorut, laulut, sadut, kertomukset ja leikit. Niiden avulla pystytään tutustumaan suomalaiseen kansalliseen ja paikalliseen kulttuuriperinteeseen. Ne antavat lapselle myös luontevan mahdollisuuden itseilmaisun kehittämiseen. Ryhmässä olevien lasten erilaiset taustat pyritään hyödyntämään eri kulttuureihin tutustuttaessa. Länsimaisen kulttuurin taustalla vaikuttava kristillinen perintö tulee luontevasti esiin kristillisten juhlapyhien viettämisessä. Painopisteenä ovat lapsen elämänpiiriin liittyvät tapahtumat ja juhlat.

Lapsi osana ympäristöään

Elämysten, kokemusten ja leikin välityksellä luodaan pohjaa kestäväälle tunnesuhteelle luontoon ja muuhun ympäristöön. Lapsi oppii kunnioittamaan elämää kaikissa muodoissaan ja huolehtimaan lähiympäristöstään, sekä ymmärtämään, että suhde luontoon tarkoittaa pyrkimystä yhteiseen vastuuseen. Kristillisen ihmiskäsityksen ja maailmankuvan mukaan ihminen on luotu maailmaan viljelemään ja varjelemaan luontoa.

3.KASVUA JA OPPIMISTA TUKEVA TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia, joka kehittyy esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat esiopetusta koskevat säädökset sekä opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisissa suunnitelmissa määritellyt arvot, oppimiskäsitys sekä esiopetusta koskevat tavoitteet. Sitä muovaavat myös johtamisrakenteet ja käytännöt, henkilöstön ammattitaito sekä käytettävissä olevat tilat, välineet ja materiaalit. Toimintakulttuuri näkyy esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa, ilmapiirissä sekä pedagogisissa käytännöissä ja vaikuttaa aina lasten kohtaamaan esiopetuksen laatuun. Hyvä toimintakulttuuri edistää oppimista ja hyvinvointia esiopetusyhteisössä.

3.1 TOIMINTAKULTTUURIN KEHITTÄMISTÄ OHJAAVAT PERIAATTEET

3.1.1 TOIMINTAKULTTUURIN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Toimintakulttuuria arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee esiopetuksen tavoitteiden toteutumista. Kehittämisessä otetaan huomioon, että toimintakulttuuriin vaikuttavista seikoista osa on kirjoitettuja ja tiedostettuja, osa tiedostamattomia ja joskus myös tahattomia. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnustetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Lasten kanssa työskentelevien aikuisten on tärkeä tiedostaa, että heidän tapansa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapselle.

Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää toimintatapojen ja pedagogiikan johtamista, henkilöstön ja lasten osallisuuden turvaamista ja sitoutuneisuutta yhteisiin toimintatapoihin. Vastuu kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä ja esiopetusta johtavilla henkilöillä. Toimintakulttuuria kehitetään muun muassa kokeilemalla monipuolisia työtapoja, uusia ratkaisuja oppimisympäristöihin sekä kehittämällä ammatillista osaamista yhteistyöverkostoissa. Järjestelmällinen itsearviointi ja jatkuva kehittäminen ovat luonteva osa esiopetuksen arkea.

Kehittämistyössä on tärkeää hyödyntää sekä lasten että huoltajien kokemuksia ja mielipiteitä. Yhteistyö muun varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä tuen ja oppilashuollon ammattilaisten kanssa on välttämätöntä lasten sujuvan oppimisen polun ja hyvinvoinnin turvaamiseksi.

3.1.2 KAIKILLE YHTEINEN ESIOPETUS

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on kaikille yhteinen esiopetus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Toimintaa kehitetään inklusiiviseen ja kulttuurista monimuotoisuutta tukevaan suuntaan. Jokaiselle lapselle suunnitellaan sopivia oppimisen haasteita sekä turvataan tarvittava kasvun ja oppimisen tuki. On tärkeää, että lapset saavat kokemuksia siitä, että heistä ollaan kiinnostuneita, heitä arvostetaan ja heidän mielipiteillään ja toiminnallaan on merkitystä.

Toimintakulttuuri tukee avointa vuorovaikutusta ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittymistä. Esiopetuksen toiminnassa näkyvät lapsiryhmässä edustettuna olevat kielet ja kulttuurit sekä uskonnot ja katsomukset. Lapsia rohkaistaan vuorovaikutukseen ja toimimaan osana vertaisryhmää. Heitä ohjataan ottamaan muut huomioon sekä kunnioittamaan toisten yksilöllisyyttä. Näin luodaan pohjaa monimuotoisessa yhteiskunnassa toimimiselle.

3.1.3 OPPIMISEN JA OIVALLUKSEN ILO

Esiopetuksen toimintakulttuuri edistää kaikkien esiopetusyhteisössä toimivien oppimista. Esiopetusyhteisö kannustaa kokeilemaan, yrittämään ja erehtymään sekä havaitsemaan asioiden positiivisia puolia. Onnistumisista ja oivalluksista iloitaan yhdessä. Erilaiset tapahtumat, retket ja juhlat värittävät esiopetuksen kulttuurista vuodenkiertoa.

Esiopetus toteutetaan siten, että lasten leikille, aloitteille ja kokeiluille on sijaa. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan itseään, harjoittelemaan ja opettelemaan erilaisia taitoja, tietoja ja työtapoja omaan tahtiinsa. Leikillä on tärkeä merkitys muun muassa lasten kielen kehityksessä, uusien taitojen oppimisessa, tunteiden käsittelyssä ja kulttuuri-identiteetin muodostumisessa. Esiopetuksessa lapsilla on mahdollisuus leikkiä omaehtoisesti sekä opetella uusia leikkejä ja pelejä. Leikkiä eri muodoissaan hyödynnetään opetuksessa monipuolisesti.

3.1.4 LAPSI OSALLISENA JA OMAN ELÄMÄNSÄ TOIMIJANA

Toimintakulttuuri tukee yhteistyötä, yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta. Henkilöstön tehtävä on varmistaa, että kaikki lapset saavat ilmaista näkemyksiään ja mielipiteitään ja että lasten ideoita ja aloitteita otetaan huomioon toiminnassa. He saavat kokemuksia esiopetusryhmää koskevasta päätöksenteosta ja erilaisista työtehtävistä. Lasten tekemiä päätöksiä ja toimintaa arvioidaan yhdessä ja samalla lapsia

ohjataan vähitellen kantamaan yhdessä vastuuta. Näin lapsille syntyy kokemuksia osallisuudesta ja toimijuudesta.

3.1.5 HYVINVOINTI JA TURVALLINEN ARKI

Toimintakulttuuri tukee avointa vuorovaikutusta lasten kesken, lasten ja henkilöstön välillä sekä aikuisten keskuudessa. Keskinäinen kunnioitus, huolenpito ja välittämisen asenne toisia ja ympäristöä kohtaan näkyvät toiminnassa. Lapsia rohkaistaan ja ohjataan tunnistamaan, ilmaisemaan ja säätämään erilaisia tunteita. Lapsia ohjataan toimimaan toiset huomioon ottaen erilaisissa ristiriitatilanteissa.

Esiopetuksessa kiinnitetään huomiota terveisiin elämäntapoihin. Lasten kanssa liikutaan monipuolisesti sekä sisällä että ulkona ja heitä ohjataan välttämään yhtäjaksoista istumista sekä vaihtamaan työskentelyasentoja. Esiopetuspäivään kuuluu myös mahdollisuus rauhoittumiselle. Lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti oppimisympäristöissä. Turvallisen arjen käytännöissä noudatetaan luvussa 6 kuvattuja turvallisuuteen liittyviä oppilashuollon periaatteita sekä suunnitelmia.

3.2 OPPIMISYMPÄRISTÖT ESIOPETUKSESSA

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan esiopetuksessa tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä ja käytäntöjä, jotka tukevat lasten kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monitahoisia ja joustavia kokonaisuuksia. Ne tarjoavat mahdollisuuksia leikkiin, luoviin ratkaisuihin ja asioiden monipuoliseen tarkasteluun lapsia motivoivia ja toiminnallisia työtapoja käyttäen.

Kehittämistä ohjaavat näissä perusteissa määritellyt arvoperusta, oppimiskäsitys sekä toimintakulttuurin kehittämiselle asetetut tavoitteet. Lisäksi otetaan huomioon lasten osaaminen, heidän kiinnostuksen kohteensa ja yksilölliset tarpeensa sekä luvussa 4 kuvatut esiopetuksen toteuttamisen periaatteet. Oppimisympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä. Ne tarjoavat myös mahdollisuuksia leikkiä ja työskennellä rauhassa ja kiireettömässä ilmapiirissä. Oppimisympäristöissä kiinnitetään huomiota ergonomiaan, ekologisuuteen, esteettisyyteen, esteettömyyteen ja sekä tilojen valaistukseen, sisäilman laatuun, siisteyteen ja viihtyisyyteen.

Oppimisympäristöjä kehitetään niin, että ne edistävät vuorovaikutusta ja yhteisöllistä tiedon rakentumista. Yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat luovat ilmapiiriltään turvallisen ja muita kunnioittavan oppimisympäristön. Monipuoliset oppimisympäristöt tukevat lasten aktiivisuutta, terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä sekä oppimaan oppimisen taitoja ja tasa-arvoa. Lapset osallistuvat

oppimisympäristöjen rakentamiseen. Heidän ideansa ja tuotoksensa näkyvät oppimisympäristöissä. Tämä tukee lasten osallisuutta ja antaa heille onnistumisen kokemuksia sekä vahvistaa vuorovaikutusta vertaisryhmän kanssa.

Oppimisympäristöinä käytetään ulko- ja sisätiloja, lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä. Esiopetuksessa käytetään ja sovelletaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi hyödynnetään eri yhteistyökumppaneiden, kuten kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntatoimen tarjoamia mahdollisuuksia. Lasten omia leikkikaluja, tieto- ja viestintäteknologisia laitteita ja muita välineitä voidaan käyttää huoltajien kanssa sovitulla tavalla. Tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat lapsille kokonaisvaltaisen oppimaiseman ja kannustavat aktiiviseen, yhteisölliseen ja itsenäiseen oppimiseen.

3.3 YHTEISTYÖ ESIOPETUKSEN AIKANA JA SIIRTYMÄVAIHEISSA

Yhteistyön tavoitteina on, että esiopetus, muu varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisen, lapsen kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Yhteistyöllä varmistetaan esiopetuksen laatua sekä vahvistetaan lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan yhdessä opetuksen järjestäjän johdolla.

3.3.1 YHTEISTYÖ ESIOPETUKSESSA

Oppimisen polun eri vaiheiden tavoitteiden ja käytäntöjen tunteminen on laadukkaan opetuksen perusta. Esiopetuksen, muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön yhteistyöllä opetussuunnitelmien laatimisessa ja kehittämisessä edistetään varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen laatua. On tärkeää, että varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstöllä on myös mahdollisuus tutustua toistensa toimintaan ja oppimisympäristöihin käytännössä. Lasten kasvun ja oppimisen tukemiseksi tulee opetuksen ja tuen käytäntöjen olla yhdenmukaisia.

Esiopetuksen henkilöstö tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa lasten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Lasten kasvun ja oppimisen tuen sekä esiopetuksen oppilashuollon käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään monialaisessa yhteistyössä. Esiopetuksen henkilöstön yhteistyöllä lähiympäristön toimijoiden kanssa edistetään oppimisympäristöjen monipuolisuutta. Näin lasten oppimisympäristöt avautuvat ympäröivään yhteisöön ja maailmaan.

Henkilöstön keskinäinen yhteistyö esiopetuksessa on välttämätöntä opetuksen laadun ja esiopetusyhteisön hyvinvoinnin kannalta. Yhteistyö esiopetusyhteisön aikuisten kesken toimii samalla esimerkkinä lapsille.

Lasten yhteistyötaitojen vahvistaminen on yksi keskeisistä esiopetuksen tavoitteista. Esiopetuksessa käytetään erilaisia yhteistyömuotoja ja pienryhmätoimintaa. Lapsia kannustetaan ja ohjataan toimimaan ryhmän jäsenenä ja kehittämään omia yhteistyötaitojaan. Lapsia kuullaan toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin yhteydessä heille sopivalla tavalla.

3.3.2 HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Vastuu huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen sekä osapuolten tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö edellyttää esiopetuksen henkilöstön aloitteellisuutta sekä henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Yhteistyössä hyödynnetään eri viestintävälineitä ja käytetään tarpeen mukaan tulkkia tai kieliaavustajaa. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö tarjoaa myös mahdollisuuksia huoltajien väliselle keskustelulle.

Huoltajien kokemukset lastensa aiemmasta kasvuympäristöistä, kehityksestä, oppimisesta ja mielenkiinnon kohteista otetaan esiopetuksessa huomioon. Opettaja keskustelee kunkin lapsen huoltajan kanssa perheen ja esiopetuksen arvoista, kasvatuskäytännöistä ja tavoitteista. Lasten ja huoltajien näkemyksiä otetaan huomioon opetuksen toteuttamisessa ja mahdollisen lapsikohtaisen oppimissuunnitelman laatimisessa. Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua ja osallistua lapsensa esiopetuspäivään. Keskustelulle huoltajien kanssa varataan riittävästi aikaa. Huoltajien kieli- ja kulttuuritietoutta sekä muuta asiantuntemusta voidaan hyödyntää esiopetuksen toteuttamisessa.

Huoltajien kanssa keskustellaan lasten kasvun ja oppimisen etenemisestä. Erittäin tärkeää yhteistyö huoltajien kanssa on lasten kasvun ja oppimisen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Huoltajien tulee saada tietoa kuljetuksista ja oppilashuollosta esiopetuksen aikana sekä lapsille esiopetuksen lisäksi tarjolla olevista muista varhaiskasvatuspalveluista. Huoltajien ja lasten palaute otetaan huomioon opetusta, tuen muotoja ja toimintakulttuuria kehitettäessä.

3.3.3 YHTEISTYÖ SIIRTYMÄVAIHEISSA

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun ovat lapsille tärkeitä elämänvaiheita. Onnistunut siirtyminen edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä heidän kasvu- ja oppimisedellytyksiään. Siirtymävaiheiden käytäntöjen tulee olla suunnitelmallisia. On tärkeää, että paikallisissa varhaiskasvatusta ja perusopetusta koskevissa

suunnitelmissa on yhtenäinen linja siirtymävaiheisiin liittyvistä käytännöistä. Käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään henkilöstön yhteistyössä. Huoltajilta saatu palaute otetaan kehittämässä huomioon.

Opetuksen järjestäjä luo yhteistyön ja tiedon siirron käytänteet, joiden avulla lasten siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen tapahtuu mahdollisimman joustavasti lasten kasvua ja oppimista tukevalla tavalla. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy lapsen siirtyessä yksiköstä toiseen tai koulutusasteelta toiselle. Tiedon siirrossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä. Esiopetuksen tai perusopetuksen siirtymävaiheissa ja erityisesti poikkeuksellisesta aloittamisajankohdasta päätettäessä hyödynnetään aikaisempien ja tulevien opettajien asiantuntemusta lapsen kasvun ja oppimisen etenemisestä ja tukemisesta.

Lapsen ja huoltajan kanssa keskustellaan esiopetukseen ja kouluun siirryttäessä alkavan opetuksen tavoitteista, tehtävästä sekä toimintatavoista. Tavoitteena on, että lapset ja huoltajat tutustuvat esi- ja alkuopetuksen oppimisympäristöihin, toimintaan ja henkilöstöön jo ennen opetuksen alkua. Perusopetukseen siirtyville lapsille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnasta.

3.4 PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT

3.4.1 TOIMINTAKULTTUURIN KEHITTÄMISEN TAVOITTEET

Päiväkoti Ankkurissa tavoitteena on, että esiopetuksen kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan lapsen kasvulle ja oppimiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Esiopetuksen kasvatustavoitteiden ja arvojen sekä aihekokonaisuuksien tulee konkretisoitua toimintakulttuurissa. Tavoitteena on toimintakulttuuri, joka on avoin ja vuorovaikutteinen, ja yhteistyötä tukeva niin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen välillä kuin myös koulun sisällä, sekä kotien ja muun yhteiskunnan kanssa. Myös lapsilla ja vanhemmilla on mahdollisuus osallistua toimintakulttuurin luomiseen ja sen kehittämiseen erityisesti vanhempaintoimikunnan kautta.

Toiminnan laatua pyritään kehittämään yhteistyössä muiden kristillisten koulujen ja päiväkotien kanssa kansallisesti ja kansainvälisesti. Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää toimintakulttuuria, joka tukee niin lasten kuin henkilöstönkin hyvinvointia kohtaamisen kulttuurin ja katsomustietoisuuden avulla. Ihmisenä ja opettajana kasvaminen on kehittyvän koulun ja päiväkodin tärkeä voimavara. Jokainen päiväkotiyhteisön jäsen pyrkii kasvattamaan myös myönteisen esimerkin välityksellä, mm. kunnioitus leviää kunnioittamalla.

Kun lapsi kokee tulevansa kunnioitetuksi, hän saa myönteisen mallin omalle käyttäytymiselleen. Samalla tavoin kasvattaja antaa esimerkin mm. vastuun ottamisesta, asioiden selvittämisestä, oppimisesta ja omien virheiden käsittelystä sekä anteeksi pyytamisestä. Myös opettaja on oppija.

Esiopetuksessa kehitetään kolmiportaisen tuen toimintamalleja ja käytäntöjä, joiden avulla pyritään löytämään entistä monipuolisempia ja joustavampia tapoja tukea erilaisia oppijoita.

Kasvatuskumppanuuden kautta pyritään auttamaan vanhempia lapsen kehityksen ja kasvatuksen tukemisessa sekä esiopetuksen opetuksellisten tavoitteiden ymmärtämisessä. Vanhemmat ovat ensisijaisesti vastuussa lastensa kasvatuksesta. Vanhemmilla on mahdollisuus osallistua päiväkodin toiminnan kehittämiseen eri tavoin. Tähän on mahdollisuus esimerkiksi vuosittaisten palautekyselyjen ja vanhempainkeskustelujen kautta. Vanhempien päättäessä esiopetuspaikan vastaanottamisesta heille esitellään esiopetuksen arvopohja, toimintakulttuuri ja toiminta-ajatus.

Kasvatuksellisten tavoitteiden toteutumiseen pyritään käyttämällä monipuolisesti niitä materiaaleja, välineitä ja tiloja, joita päiväkotit ja päiväkodin yhteistyötahot tarjoavat. Tarjolla olevat retket ja erilaiset opintokäynnit sekä materiaalihajotukset hyödynnetään toiminnan suunnittelussa parhaan mukaan. Yhteisen arjen parantamiseksi ja kasvatuksellisten tavoitteiden saavuttamiseksi kokeillaan rohkeasti erilaisia toiminta- ja työtapoja. Lapsille pyritään tuomaan esille myös kulttuurista moninaisuutta teemapäivien muodossa.

Tavoitteena on, että esiopetuksen kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan lapsen kasvuun ja oppimiseen asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Esiopetuksen kasvatustavoitteiden ja arvojen sekä aihekokonaisuuksien tulee konkretisoitua toimintakulttuurissa. Tavoitteena on toimintakulttuuri, joka on avoin ja vuorovaikutteinen, ja yhteistyötä tukeva niin varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen välillä kuin myös koulun sisällä, sekä kotien ja muun yhteiskunnan kanssa. Myös lapsilla ja vanhemmilla on mahdollisuus osallistua toimintakulttuurin luomiseen ja sen kehittämiseen erityisesti vanhempaintoimikunnan kautta.

Toimintakulttuurin arviointi

Toimintakulttuurin tavoitteiden toteutumista arvioidaan eri tavoin. Henkilökunta toteuttaa itsearviointia omasta työstään ja pyrkii näin kehittämään työtapojaan. Viikoittaisissa tiimipalaverissa keskustellaan arvojen toteutumisesta toiminnassa ja pyritään viemään toimintaa eteenpäin yhteisten arvojen pohjalta.

Palautteen antaminen ja vastaanottaminen kuuluu olennaisena osana toimintakulttuurin arviointiin. Vanhempainkeskusteluissa, kirjallisissa palautekyselyissä sekä päivittäisissä lasten tuonti- ja hakutilanteissa

vanhemmilla on mahdollisuus antaa palautetta päiväkodin toiminnasta ja antaa kehitysehdotuksia. Lapsilta saatua palautetta kuuntelemalla ja heidän toiveitaan huomioimalla suunnitellaan toimintaa eteenpäin ja annetaan lasten ideoille tilaa arjen luomisessa.

3.4.2 KÄYTETTÄVÄT OPPIMISYMPÄRISTÖT JA NIIDEN ARVIOINTI

Esioppilaiden ryhmätila koostuu kahdesta vierekkäisestä tilasta. Tilat mahdollistavat hyvin toiminnan eriyttämistä oppimistarpeiden mukaisesti. Esiopetusryhmän lisäksi samoihin ryhmätiloihin voidaan sijoittaa tarvittaessa viisivuotiaita, jos esiopetusryhmään ei tule ryhmän henkilöstömäärään nähden tarpeeksi esioppilaita. Ryhmätilat ovat kodikkaat ja muunneltavat. Esiopetusryhmällä on käytössä myös keittiötila, jossa on mahdollisuus leipomiseen.

Lasten käytössä on päiväkodin piha, jossa on kiipeilyteline, liukumäki, hiekkalaatikko ja keinut sekä ulkoiluun ja pihaleikkeihin sekä -peleihin soveltuvia välineitä ja leluja, kuten esimerkiksi jalkapallomaalit, lapioita ja palloja. Esiopetuksessa käytetään ja sovelletaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla.

Retkeilemme myös säännöllisesti, kun siihen tarjoutuu sopivia mahdollisuuksia. Päiväkodin läheisyydessä sijaitseva Kirjurinluoto tarjoaa mahdollisuudet talvella lasketteluun ja luisteluun, muina vuodenaikoina on mahdollisuus käydä liikennepuistossa sekä monipuolisessa Pelle Hermannin leikkipuistossa. Ankkurin sijainti on lähellä Porin keskustaa, ja siksi esimerkiksi kirjastoon, monitoimihalliin ja torille on kävelymatka. Myös elokuvateatteri ja Keski-Porin kirkko sijaitsevat kävelymatkan päässä. Pyrimme hyödyntämään myös yhteistyötahojen luomia toimintamahdollisuuksia, kuten esimerkiksi luistelukoulu.

Vierailemme seurakuntien järjestämissä lapsille suunnatuissa tapahtumissa ja hyödynnämme poliisin sekä palokunnan tarjoamia tutustumiskäyntejä.

Oppimisympäristöjen arvioinnissa huomioimme turvallisuuden miettimällä mahdollisten tapaturmien ehkäisyä. Viihtyisyyttä luomme siisteyden ylläpidon avulla ja ripustamalla askartelutöitä seinille ja pöydille. Pyrimme luomaan ryhmätilastamme rauhallisen paikan, jossa lapsilla on hyvä ja turvallinen olla ja oppia uutta.

3.4.3 YHTEISTYÖN TAVOITTEET JA KÄYTÄNNÖT ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMISESSA, HUOLTAJIEN KANSSA SEKÄ SIIRTYMÄVAIHEISSA

Esiopetuksen tärkeänä osana on yhteistyö Porin eri kristillisten seurakuntien kanssa. Tekemällä yhteistyötä eri seurakuntien kanssa yhteiskristilliset kasvatustavoitteet on helpompi toteuttaa ja kristillistä kasvatusta saadaan luotua monipuolisemmaksi. Tavoitteena on olla yhteistyössä mahdollisimman monien eri kristillistä suuntaa edustavien seurakuntien kanssa. Esioppilaille ja päiväkodin pienemmillekin lapsille järjestetään viikoittain pikkukirkko, johon pyydetään eri seurakunnista työntekijöitä pitämään lapsille

hengellinen tuokio. Jos seurakunnista ei saada joka viikolle tuokion pitäjiä, päiväkodin henkilökunta järjestää hengellisen tuokion.

Kristillisen koulun 1.- ja 2. -luokan opettajan kanssa yhteistyötä tekemällä tehdään esioppilaille tutuksi mahdollisesti heidän tulevaa kouluaan ja tutustutetaan heitä koulumaailmaan. Esioppilaille ja ensimmäisen sekä toisen luokan oppilaille on kuukausittain yhteinen teemapäivä, jonka avulla tuodaan esioppilaita ja peruskoulun nuorempia oppilaita tutummaksi toisilleen ja hyödynnetään vanhempien lasten mallia uusien asioiden oppimisessa.

Huoltajien kanssa pyritään luomaan kannustava ja kunnioittava kasvatuskumppanuussuhde. Vanhempien asemaa omien lastensa asiantuntijoina pidetään tärkeänä ja heidän kanssaan keskustelemalla pyritään löytämään parhaat tavat kasvattaa lapsia yksilölliset piirteet huomioiden. Keskinäisen luottamuksen ansaitseminen on tärkeää. Lapsien kuulumisista, tekemisistä ja muista huomioista pyritään kertomaan vanhemmille päivittäin. Asioiden tiedottamisessa lasten vanhemmille huomioidaan se, että onnistunut tiedottaminen edellyttää myös vanhemmilta omaa aktiivisuutta seurata ilmoitukseensa päiväkodin eteisessä ja päiväkodin kotisivuilla. Kasvatuskumppanuutta ylläpidetään ja kehitetään vanhempainkeskustelujen, vanhempainiltojen ja päivittäisten keskustelujen avulla. Vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa retkien järjestämiseen ja toteuttamiseen sekä tulla tutustumaan esiopetuksen arkeen.

Vanhempien hakiessa lapselleen esiopetuspaikkaa päiväkotikiertokierrokselta, ensiksi tehdään hakemus esiopetukseen. Hakemuksen vastaanottamisen jälkeen päiväkodin johtaja järjestää haastattelun, jossa useimmiten mukana on esiopetukseen pyrkivä lapsi, ainakin toinen vanhemmista, päiväkodin johtaja ja lastentarhanopettaja. Haastattelun tarkoituksena on molemmin puoleinen tutustuminen ja esiopetuksen toimintatavoista ja arvoista kertominen. Haastattelun jälkeen johtokunta päättää oppilasvalinnoista.

Kouluun siirtyvistä esioppilaista suuri osa siirtyy Kristilliseen kouluun oppilaiksi, joten esiopetusvuoden aikana tehty yhteistyö koulun kanssa helpottaa lasten siirtymistä koulun puolelle ja opettaja on saanut jonkinlaista käsitystä tulevista oppilaistaan. Kiertävän erityislastentarhanopettajan palveluita voidaan tilata tarvittaessa esiopetusvuoden aikana.

Lapsen oma oppimissuunnitelma siirtyy lapsen mukana ensimmäisen luokan opettajalle ja siirrosta on vastuussa esiopettaja. Lapsen siirtopalaveri järjestetään toukokuussa ja siellä käydään läpi lapsen mahdollisesti tarvitsemat tukitoimet. Siirtopalaverin järjestää koulun ensimmäisen luokan opettaja. Toukokuussa järjestetään myös esioppilaille kouluun tutustumispäivä, josta vastaa ensimmäisen luokan opettaja. Jos lapsi siirtyy jonkin muun kuin kristillisen koulun oppilaaksi, vanhemmat toimittavat oppimissuunnitelman lapsen tulevalle koululle.

3.4.4 YHTEISTYÖN ERI OSA-ALUEIDEN ARVIOINNIN KÄYTÄNNÖT

Vanhemmat saavat arvioida yhteistyön sujumista suullisesti ja kirjallisesti keskusteluissa päiväkodin henkilökunnan kanssa ja kirjallisesti palautekyselyjen välityksellä. Henkilöstö arvioi ja kehittää toteutunutta yhteistyötä yhteisissä palavereissa eri asiantuntija- ja yhteistyötahojen kanssa. Yhteistyön eri osa-alueiden käytäntöjä arvioidaan päiväkodissa palavereissa ja keskustelemalla arjen lomassa.

4. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMISEN PERIAATTEET

4.1 MONIPUOLISET TYÖTAVAT

4.1.1 MONIPUOLISTEN TYÖTAPOJEN VALINTA JA KÄYTTÖ

Ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki sekä havainnolliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat ovat olennainen osa esiopetuksen toimintaa. Työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavat esiopetukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Monipuolisilla työtavoilla tuetaan lasten kasvua ja oppimista, heidän laaja-alaisen osaamisensa (luku 2.5) kehittymistä sekä vahvistetaan heidän sosiaalisia taitojaan.

4.1.2 OPPIMISEN VÄLINE JA KOHDE

Esiopetuksessa työtavat ovat sekä oppimisen väline että opetteluun kohde - vähitellen kehittyvä taito, jota lapset tarvitsevat oppimisen polulla. Tämän vuoksi on tärkeää, että opettaja ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja ryhmissä, työpareina ja itsenäisesti. Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun, työtapojen valintaan ja tekevät erilaisia työtehtäviä. Tämä on arjen osallisuutta, jonka tavoitteena on tukea lasten aloitteellisuuden kehittymistä ja omaa vastuunottoa. Oppimista edistää se, että lapset ovat mukana miettimässä työskentelyn tavoitteita ja he tietävät, mitä heiltä odotetaan. Tehtyjen valintojen ja työskentelyn onnistumista arvioidaan yhdessä.

4.1.3 LEIKIT, PELIT JA KOKEILUT

Leikkiessään lapset oppivat ja hahmottavat maailmaa. Tämän vuoksi leikki eri muodoissaan on keskeistä esiopetuksessa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat tarjoavat elämyksiä ja vahvistavat lasten

oppimismotivaatiota. Tavoitteena on, että lapset käyttävät kaikkia aistejaan, liikkuvat, kehittävät muistiaan ja mielikuvitustaan sekä nauttivat oivaltamisesta. Oppimisen ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittymisen tukemiseksi esiopetuksessa käytetään esimerkiksi erilaisia pelejä. Yhdessä työskennellessä lapsia rohkaistaan kyselemään, ihmettelemään, tutkimaan, päättelämään ja ratkaisemaan ongelmia sekä toimimaan tavoitteellisesti yhteisen päämäärän suuntaisesti. Lapsille järjestetään myös mahdollisuuksia kokeilla ja toimia itsenäisesti.

4.1.4 TOIMIVAT OPPIMISYMPÄRISTÖT

Monipuolisten työtapojen käyttö edellyttää, että oppimisympäristöissä on riittävästi erilaisia leikkiin ja opetteluun soveltuvia materiaaleja, havainto- ja työvälineitä sekä mahdollisuuksia käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa. Toimivat oppimisympäristöt tarjoavat tilaisuuksia eriyttää lasten työskentelyä. Onnistumisen kokemuksilla ja kannustavalla palautteella tuetaan lasten myönteisen itsetunnon kehittymistä. Tavoitteena on, että lasten halu kokeilla ja opetella vahvistuu ja heille syntyy luottamus siihen, että he pystyvät oppimaan uutta.

4.1.5 TYÖTAPOJEN KEHITTÄMINEN

Työtapoja kehitetään yhteisesti henkilöstön itsearviointin sekä lapsilta ja huoltajilta saadun palautteen perusteella.

4.2 ARVIOINTI OPETUKSEN JA OPPIMISEN TUKENA

4.2.1 ARVIOINNIN KAKSI TEHTÄVÄÄ

Arviointi on kiinteä osa esiopetusta. Arvioinnilla on esiopetuksessa kaksi tehtävää: sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä tuetaan kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Arviointi on havainnoinnin, dokumentoinnin, arviointipäätelmien ja palautteen muodostama kokonaisuus, johon osallistuvat opettajien lisäksi muu esiopetuksen henkilöstö sekä lapset ja huoltajat.

4.2.2 KESKEISET TIEDONLÄHTEET

Esiopetuksen tehtävänä on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Tavoitteellisen ja lasten kehitystä tukevan opetuksen edellytyksenä on, että opettaja saa tietoa lasten aiemmista kasvuympäristöistä, kehittymisestä ja oppimisesta sekä mielenkiinnon kohteista. Keskeisiä

tiedonlähteitä ovat lapsen huoltaja, aiemman varhaiskasvatuksen henkilöstö sekä lapsi itse. Esiopetuksen opettaja hyödyntää tietoja lapsen henkilökohtaisten tavoitteiden suunnittelussa yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa. Suunnittelun apuna voidaan käyttää lapsikohtaista esiopetuksen oppimissuunnitelmaa.

4.2.3 JATKUVA HAVAINNOINTI JA MONIPUOLINEN DOKUMENTOINTI

Opettaja seuraa kunkin lapsen kehittymistä ja oppimista esiopetuksen aikana. Seurannan kohteena ovat lasten työskentely, käyttäytyminen ja heidän oppimisensa edistyminen eri tiedon- ja taidonaloilla. Seuranta perustuu jatkuvaan havainnointiin sekä monipuoliseen dokumentointiin. Lasten tekemät työt ja omat kokemukset ovat osa dokumentointia ja arviointia. Myös huoltajan havainnot lapsensa oppimisesta ja hyvinvoinnista ovat tärkeitä. Kootun seurantatiedon ja siitä johdettujen arviointipäätelmien pohjalta opettaja suuntaa opetusta ja oppimisympäristöjä sekä lasten mahdollisesti saamaa tukea.

4.2.4 ROHKASEVA JA KANNUSTAVA PALAUTE

Opettaja ja lasta ohjaava muu henkilöstö antavat lapsille päivittäin rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta lasten vahvuuksista ja kehittämisalueista. Koottua dokumentaatiota käytetään niin, että kukin lapsi voi havaita edistymistään. Tämä rakentaa lasten myönteistä käsitystä itsestään oppijana. On tärkeää, että huoltajat saavat usein palautetta lapsensa työskentelystä, käyttäytymisestä ja oppimisen edistymisestä, jotta he voivat osaltaan tukea lastaan.

4.2.5 ITSEARVIOINTI

Esiopetuksessa kehitetään lasten edellytyksiä itsearviointiin. Lapsia rohkaistaan kuvaamaan, mistä he esiopetuksessa pitävät, missä he ovat omasta mielestään onnistuneet ja mitä he haluaisivat opetella jatkossa. Opettaja ohjaa lapsia myös pohtimaan yhteisten tehtävien onnistumista. Lasten oppimisen polun aikana vähitellen kehittyvä itsearviointitaito on osa oppimisen taitoja.

4.2.6 TIETOJEN SIIRTÄMINEN

On tärkeää, että tarpeelliset tiedot kunkin lapsen esiopetuksen aikaisesta työskentelystä sekä kasvun ja oppimisen etenemisestä ovat opettajan käytettävissä lapsen siirtyessä ensimmäiselle luokalle. Tämä varmistetaan esiopetuksen ja koulun henkilöstön sekä huoltajien ja lasten yhteistyöllä. Tietojen siirtämisessä voidaan hyödyntää esiopetuksen aikana koottuja kunkin lapsen etenemistä kuvaavia dokumentteja sekä lapselle mahdollisesti laadittua oppimissuunnitelmaa tai HOJKSia. Opetuksen järjestäjä vastaa toimivien siirtymävaiheen käytäntöjen luomisesta. Tietojen siirrossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä.

4.2.7 OPETUSHENKILÖSTÖN ITSEARVIOINTI

Opetushenkilöstön tavoitteellinen itsearviointi on esiopetuksen laadun ylläpitämisen ja kehittämisen ehto. Opettajat käyttävät lasten kasvun ja oppimisen seurannasta saamaansa arviointitietoa ja dokumentaatiota pedagogisessa suunnittelussa ja opetuksen uudelleen suuntaamisessa. Lapsilta ja huoltajilta saatu palaute otetaan huomioon toiminnan kehittämisessä.

4.2.8 OSALLISTUMISTODISTUS

Lapsille voidaan antaa lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen osallistumistodistus. Todistus annetaan huoltajan sitä pyytäessä. Todistukseen merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, koulun/päiväkodin ja lapsen nimi, lapsen henkilötunnus sekä todistuksen antamispäivä. Lisäksi todistukseen merkitään, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen. Todistus voi sisältää yleiskuvauksen toteutuneesta esiopetuksesta. Todistukseen ei merkitä lapsen persoonaan, oppimisen etenemiseen tai lapsen toimintaan liittyviä kuvauksia.

4.3 OPETUKSEN YHTEISET TAVOITTEET JA OPPIMISKOKONAISUUDET

Esiopetus on luonteeltaan eheytettyä opetusta, joka muodostuu eri laajuisista ja eri tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista. Oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen lähtökohtina ovat lasten kiinnostuksen kohteet sekä tässä luvussa kuvatut opetukselle asetettavat yhteiset tavoitteet. Yhteiset tavoitteet perustuvat eri tiedon- ja taidonaloista nouseviin, esiopetuksen kannalta oleellisiin opetuksen tavoitteisiin sekä laaja-alaiselle osaamiselle asetettuihin tavoitteisiin. Yhteiset tavoitteet ovat opettajan työtä ohjaavia tavoitteita.

Oppimiskokonaisuuksina toteutetun opetuksen tavoitteena on tukea lasten kokonaisvaltaista kasvua ja hyvinvointia sekä tarjota monipuolinen perusta heidän osaamisensa edistymiselle. Leikki ja muut lapsille ominaiset tavat oppia ja työskennellä ovat opetuksen ja toiminnan lähtökohtana.

Oppimiskokonaisuuksien kesto ja toteutustapa vaihtelevat valitun aihepiirin, tilanteen ja lasten oppimisen etenemisen mukaan. Lapset osallistuvat oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun ja toteutumisen arviointiin opettajan ohjauksessa. On tärkeää, että jokaisella lapsella on mahdollisuus oppia ja työskennellä omaan tahtiinsa sekä kehittää taitojaan vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajan ja muun henkilöstön kanssa monipuolisissa oppimisympäristöissä. Oppimiskokonaisuuksien tehtävä on tarjota lapsille uusia ja

innostavia oppimiskokemuksia sekä mahdollisuuksia työskennellä kullekin lapselle sopivia oppimisen haasteita sisältävien tehtävien parissa. Opetuksessa otetaan huomioon lasten erilaiset tuen tarpeet ja annetaan lapsille riittävästi tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Tässä luvussa kuvatut opetukselle asetetut yhteiset tavoitteet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi. Kuhunkin kokonaisuuteen on koottu tavoitteita, joilla on toisiinsa liittyviä opetuksellisia ja kasvatuksellisia tehtäviä. Eri kokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä yhdistellään pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla esiopetuksen oppimiskokonaisuuksia muodostettaessa.

4.3.1 ILMAISUN MONET MUODOT

Lasten oppimisedellytykset, sosiaaliset taidot ja myönteinen minäkuva vahvistuvat, kun he saavat valmiuksia ympäröivän maailman jäsentämiseen. Nämä valmiudet kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja ilmaisevat itseään ja maailmaa erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Harjoittelu tukee myös lasten keskittymiskyvyn ja itsesäätelytaitojen kehittymistä. Esiopetuksen tehtävä on kehittää lasten ilmaisua musiikillisen, kuvataiteellisen, käsitöiden sekä suullisen ja kehollisen ilmaisun perustaitoja harjoittelemalla. Kulttuurin ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä monilukutaidon kehittymistä. Eri ilmaisumuotojen käyttö esiopetuksen arjessa ja juhlissa tarjoaa mahdollisuuksia tuoda esille kulttuurista monimuotoisuutta ja iloita siitä.

Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan ja ohjataan käyttämään ilmaisun eri muotoja. Opetus suunnitellaan niin, että lapset saavat elämyksiä taiteesta sekä kokemuksia luovasta prosessista ja siihen kuuluvasta suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuudesta. Toiminnan lähtökohtana ovat lasten aistimukset, havainnot ja kokemukset. Lapsia kannustetaan kertomaan ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Toiminnan tuotoksia tarkastellaan yhdessä, ja yhteinen tekeminen näkyy oppimisympäristöissä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä ja lähiseudun kulttuuritarjontaa.

Musiikillinen toiminta

- Lapsen kiinnostuksen ja musiikkisuhteen vahvistaminen monipuolisilla työtavoilla ja monien aistien kautta.
- Kokemuksien tarjoaminen lapsen musiikillisista taidoista laulun, tanssin, liikkeen, soiton ja oman musiikin luomisen avulla.
- Laulujen opettelu ja eri musiikkityyleihin ja soittimiin tutustuminen.
- Musiikilla leikkiminen, kokeilu ja improvisointi.

- Äänen tason, keston, voiman ja sointivärien havainnointi musiikillisessa toiminnassa
- Kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä.

Käsityöt

- Käsitöiden tekemisen ja erilaisten työvälineiden käytön harjoittelu ja innostaminen käsitöiden tekemiseen.
- Kovien ja pehmeiden materiaalien käytön kokeilu ja niiden käsittelyssä tarvittavien tekniikoiden ja perustaitojen harjoittelu.
- Käsitöiden suunnittelu ja toteutus mielikuvituksen ja omien taitojen puitteissa yhdessä toisten kanssa.
- Pitempikestoisen käsityön suunnittelu ja valmistus opettajan ohjauksessa.
- Työskentelyssä voidaan hyödyntää paikallisia tai lapsiryhmän taustoihin liittyviä käsityöperinteitä.

Kuvailmaisu

- Kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisun kehittymisen tukeminen tekemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla erilaisia kuvia.
- Opeteltavan asian suunnittelu lasten kokemusmaailmasta ja kiinnostuksen kohteista lähtien.
- Rohkaiseminen erilaisten kuvan tekemisen tapojen, välineiden ja materiaalien kokeilemiseen.
- Kuvan tekemisen taitojen harjoittelu moniaistisesti esimerkiksi maalaamalla, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä.
- Lasten itse tuottamien kuvien, taideteoksien, median kuvien, esineiden muotoilun sekä rakennetun ja luonnon ympäristön kohteiden havainnointi.
- Kuvallisten viestien tulkitseminen ja niiden herättämien ajatusten kertominen. Huomion kiinnittäminen väreihin, muotoihin, materiaaleihin, tekijään, esitysyhteyteen ja kuvien herättämiin tunteisiin kuvia tarkasteltaessa.

Suullinen ja kehollinen ilmaisu

- Suulliseen ja keholliseen ilmaisuun rohkaiseminen monipuolisten harjoitusten ja leikin avulla.
- Kokemuksien saaminen kielellä ja keholla leikkimisestä ja monipuolisesta viestimisestä.
- Lasten mielikuvituksesta nousevien tai heidän kokemiensa asioiden työstäminen yhdessä ilmaisun keinoin.
- Lorujen, runojen sekä lasten kirjallisuuden hyödyntäminen opetuksessa.
- Kokemuksien saaminen sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti suunnitellusta prosessista. Draamatoiminnan, sanataiteen ja tanssin käyttäminen ilmaisumuotona.

4.3.2 KIELEN RIKAS MAAILMA

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Esiopetusiässä kielestä tulee yhä vahvemmin lasten ajattelun, ilmaisun ja vuorovaikutuksen väline, jonka avulla he jäsentävät arkeaan ja rakentavat maailmankuvaansa. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten **kielellisten taitojen** kehitystä kokonaisvaltaisesta kielen merkityksen hahmottamisesta kohti yksityiskohtaisempaa kielen rakenteiden ja muodon havaitsemista. Keskeistä on vahvistaa lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta puhuttua kieltä sekä lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Kielellinen mallintaminen ja runsas myönteinen palaute ovat tärkeitä oppimiselle. Erilaisten viestien tulkitseminen ja tuottaminen suullisesti ja viestinnän välineitä käyttäen ovat osa vähitellen kehittyvää monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista laaja-alaista osaamista. Esiopetuksessa lasten kielellisen ja kulttuurisen taustan monimuotoisuus tunnustetaan, sitä kunnioitetaan ja sen jatkuvuutta tuetaan. Eri kielten havainnointi tukee lasten kielitietoisuutta sekä kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvän laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Esiopetuksen tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tuetaan leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Opetus ja oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että niissä on lapsille runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä laajentaa sanavarastoaan. Opetuskielen lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan muita kieliä. On tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuksen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas.

Kielitaidon kehittymisen tukeminen

- Lasten suomen kielen kehittymisen tukeminen monipuolisesti esiopetuksen aikana.

Kuunteleminen ja puhuminen

- Opetus tarjoaa lapsille mahdollisuuksia harjoitella kuuntelemista ja puhumista erilaisissa tilanteissa. Lasten ohjaaminen kertomaan ja keskustelemaan sekä eläytymään, ymmärtämään ja muistamaan kuulemaansa.
- Sanojen merkityksien pohtiminen yhdessä ja sanoilla leikittely.
- Kysymisen, päättelyn ja kuullun arvioimisen kehittäminen yhteisissä keskusteluissa.

- Tarinoiden tekemiseen innostaminen ja taitojen harjoittelu esimerkiksi saduttamalla tai digitarinoita tekemällä.

Lukeminen ja kirjoittaminen

- Erilaisten tekstien lukeminen lapsille ja niistä keskustelu yhdessä, jolloin lukemisen merkityksen ymmärrys kehittyy.
- Kokemusten saaminen siitä, miten puheen voi muuttaa kirjoitetuksi kieleksi ja kirjoitetun kielen puheeksi opettajan mallintamisen ja erilaisten harjoitusten avulla.
- Kirjoitetun ja puhutun kielen tutkiminen yhdessä. Huomion kiinnittämisen ohjaus siihen, että puheen voi jakaa pienempiin osiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänteisiin.

Oma tuottaminen

- Lukutaidon kehittymisen tukeminen järjestämällä mahdollisuuksia leikkiliseen kirjoittamiseen ja omien tekstien tuottamiseen tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen.
- Innostaminen yhdessä ja omatoimisesti tunnistamaan ja tuottamaan eri tavoin kirjaimia, sanoja ja tekstejä taitojensa ja mielenkiintonsa mukaisesti lapsille mielekkäissä asiayhteyksissä.

Lastenkirjallisuus

- Opetuksessa käytetään monipuolisesti lastenkirjallisuutta.
- Rohkaiseminen erilaisten tekstien tutkimiseen ja lukemiseen omien taitojen mukaisesti sekä kertomaan ja ilmaisemaan eri tavoin kuulemastaan tai lukemastaan.

Motoriikka

- Hienomotoristen taitojen sekä tilan ja suuntien hahmottamisen kehityksen tukeminen erilaisten leikkien ja harjoitusten avulla. Kynäotteeseen ja näppäimistöjen oikeaoppiseen käyttämiseen ohjaaminen.

Vertaileva kielitieto

- Esiopetuksessa tuetaan lasten kielellisiä valmiuksia havainnoimalla **eri kieliä** yhdessä lasten kanssa.
- Kielitietoisuuden ja oman kielellisen ja kulttuurisen identiteetin kehittymisen tukeminen tarkastelemalla omassa lapsiryhmässä ja lähiympäristössä puhuttuja kieliä.
- Ympäröivän maailman kielellisen ja kulttuurisen rikkauden ja kiinnostavuuden havaitseminen erikielisten laulujen, leikkien ja viittomien avulla.

4.3.3 MINÄ JA MEIDÄN YHTEISÖMME

Lasten elinpiiri laajenee heidän kasvaessaan. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja toimia siinä. Aihetta lähestytään historiallisesta ja yhteiskunnallisesta sekä etiikan ja katsomusten näkökulmista. Lähiyhteisön menneisyyttä sekä ajankohtaisia asioita pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa yhteiskunnallisiin asioihin.

Arjen eettisten valintojen pohdinta sekä omien tunnetaitojen kehittäminen ja rakentavan käyttäytymisen harjoittelu vahvistavat lasten vuorovaikutustaitoja. Tutustuminen lähiyhteisön tapoihin sekä uskontoihin ja muihin katsomuksiin yhdessä kokonaisuuden muiden tavoitteiden kanssa tukee lasten kulttuurisen osaamisen ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista. Opetuksessa toimitaan yhteistyössä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen.

Tavoitteena on edistää lasten mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön toimintaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan toimintaympäristössään. Lapsia ohjataan havainnoimaan nykyisyyttä ja heille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Opetuksessa tuetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitojen kehittymistä.

Lapset tutustuvat opettajan johdolla niin omaan kuin muihinkin lapsiryhmässä tai lähiyhteisössä edustettuina oleviin katsomuksiin ja uskontoihin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin. Lapsia rohkaistaan kysymään ja heidän pohdinnoilleen ja ihmettelylle annetaan tilaa. Kokonaisuuden työtapoina korostuvat keskustelut sekä erilaiset eläytymisen mahdollistavat menetelmät.

Historia ja perinne

- Lähiympäristön henkilöön tai kohteeseen tutustuminen historiallisesta näkökulmasta. Eri ilmaisutapojen käyttö havainnollisesti ja moniaistisesti aihetta lähestyttäessä.
- Muiden lapsia kiinnostavien historiallisten tapahtumien, henkilöiden, kulttuurien ja kulttuuriperintöjen käsittely.
- Opetuksessa voidaan hyödyntää lähiyhteisön jäseniä, esineistöä ja ympäristöä, lasten huoltajien asiantuntemusta omasta kulttuuriperinnöstään, juhlaperinteitä, kertomuksia, perinneleikkejä ja vanhoja lauluja

Yhteiskunta, media ja lapsen oikeudet

- Yhteiskunnallisten asioiden kiinnostuksen herättäminen lähiyhteisön ja yhteiskunnan ajankohtaisista asioista keskustelemalla.
- Mediaan tutustuminen ja median tuottamisen kokeilu leikinomaisesti.
- Mediatarjonnan sisällön ja totuudenmukaisuuden pohtiminen yhdessä lasten kanssa.
- Lasten oikeuksiin tutustuminen YK:n yleissopimusta lasten oikeuksista hyödyntämällä.
- Esiopetusryhmän sääntöjen laatiminen ja kehittäminen yhdessä lasten kanssa. Yhteisön sääntöjen merkityksen läpikäyminen lasten kanssa.
- Mahdollisuus aitoon osallistumis- ja vaikuttamiskokemukseen lähiympäristöä hyödyntämällä.

Eettinen kasvatus

- Eettisen kasvatuksen liittäminen lasten arkeen ja käytännön tilanteisiin, joihin liittyy tunteita ja eettisiä valintoja.
- Ohjaaminen tunteiden tunnistamiseen, ystävälliseen ja vastuulliseen toimintaan sekä rakentavaan ristiriitatilanteiden ratkaisutapaan.
- Ystävyyden ja toisten kunnioittamisen, ilon ja pelon aiheiden sekä oikean ja väärän erottamisen pohtiminen yhdessä lasten kanssa.
- Yhteiset keskustelut, roolileikit, sadut ja median kertomukset eettisistä aiheista.
- Sosiaalisia taitoja ja tunnetiloja kehittävien opetusohjelmien ja materiaalien käyttö opetuksessa.

Uskonnot ja katsomukset

- Esiopetukseen sisältyy kaikille lapsille yhteistä eettistä kasvatusta ja kulttuurista katsomuskasvatusta. Lisäksi opetus sisältää uskontokasvatusta. Esiopetuksessa kunnioitetaan vanhempien elämäkatsomuksellista vakaumusta. Porin kristillisen koulun esiopetukseen hakeneiden lasten vanhemmille kerrotaan tutustumishaastattelussa, että esiopetuksemme perustuu yhteiskristillisille arvoille. Ottaessaan paikan vastaan vanhemmat hyväksyvät ja valitsevat kristillisiin arvoihin perustuvan uskontokasvatuksen lapselleen.

4.3.4 TUTKIN JA TOIMIN YMPÄRISTÖSSÄNI

Lasten toimintaympäristö - lähiluonto ja rakennettu ympäristö sekä muut esiopetuksen oppimisympäristöt - tarjoavat runsaasti aineksia lasten oppimiselle. Erytisen tärkeää opetuksen liittäminen lasten kokemusmaailmaan ja heidän toimintaympäristöönsä on **matemaattisten taitojen** opettelussa sekä **teknologia- ja ympäristökasvatusten** toteuttamisessa. Toimintaympäristöön liittyvät havainnot, kokemukset ja tiedot, niiden jäsentäminen ja kuvaaminen auttavat lapsia kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Kehittyvä taito nimetä asioita sekä ymmärtää ja käyttää erilaisia käsitteitä edistää lasten

monilukutaitoa. Esiopetuksen tehtävänä on tukea lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä ja kiinnostusta matematiikkaan. Tehtävänä on myös vahvistaa lasten luonnontuntemusta ja luontosuhdetta sekä tutustua arjen teknologiaan. Esiopetuksessa tutustutaan tutkivaan oppimiseen havainnoimalla ja tutkimalla ympäristöä sekä kokeilemalla ja pääättelemällä.

Esiopetuksessa vahvistetaan pohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota arjessa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan. Opetus luo mahdollisuuksia luvun, muutoksen ja ajan käsitteiden sekä tason ja avaruuden hahmottamisen ja mittaamistaitojen kehittymiselle. Opetuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille.

Opetuksessa havainnoidaan luontoa. Lasten ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä tuetaan tarjoamalla lapsille kokemuksia luonnossa liikkumisesta sekä sen tutkimisesta. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa sekä kokeilemaan ja keksimään omia ratkaisuja.

Opetuksessa tutustutaan tutkivaan työtapaan. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä ja etsimään niihin yhdessä selityksiä. Lapset opettelevat vertailemaan, luokittelemaan sekä järjestämään havaintojen tai mittausten pohjalta saatuja tietoja. Heitä rohkaistaan tekemään päätelmiä ja keksimään ratkaisuja arjen ongelmiin sekä kokeilemaan ratkaisuja. Opetuksessa harjoitellaan dokumentointia eri välinein sekä esittämään tuloksia eri tavoin.

Matemaattiset taidot

- Matemaattisten taitojen kehittäminen toiminnallisesti, leikkien ja eri aisteja käyttäen erilaisissa oppimisympäristöissä
- Matematiikkaan ja sen osa-alueisiin tutustuminen havainnollisesti ja yhdessä toimien.
- Matemaattisten havaintojen pohtiminen ja kuvaileminen erilaisissa arjen tilanteissa opettajan mallintamisen ja kielellistämisen avulla. Havaintojen esittämisen harjoittelu itse sekä erilaisten kuvien ja välineiden avulla.
- Luokittelun, vertailun, asioiden ja esineiden järjestykseen asettamisen sekä säännönmukaisuuksien löytämisen ja tuottamisen mahdollistaminen usein toiminnassa.
- Muistia kehittävät leikit ja tehtävät.
- Toimintaympäristöön liittyvien ongelmanratkaisutehtävien päättelyyn ja ratkaisujen etsimiseen kannustaminen.
- **Lukukäsitteen** kehittämisen tukeminen monipuolisesti leikkien ja työskennellen.
- Lukumäärien havainnoimiseen innostaminen ympäristöstä ja niiden liittäminen lukusanaan ja lukumerkkeihin.

- Lukumäärien vertailu ja lukumäärän muutoksen tutkiminen keksimällä käytännön esimerkkejä. Huomion kiinnittäminen erityisesti lukujonotaitojen ja nimeämisen kehittämiseen.
- **Tason ja tilan hahmottamisen** tukeminen erilaisilla harjoituksilla.
- 2- ja 3-ulotteisuuden tutkimiseen ja kokeilemiseen kannustaminen, sijainti- ja suhdekäsitteiden opetteleminen, kuten edessä, ylhäällä ja joka toinen, esimerkiksi liikuntaleikkejä käyttämällä.
- Geometrisen ajattelun vahvistaminen tarjoamalla mahdollisuuksia muovailuun, rakenteluun ja askarteluun.
- Opettajan ohjauksessa lapset tutustuvat ympäristössä oleviin muotoihin ja harjoittelevat nimeämään niitä.
- **Mittaamisen** kokeilua keholla ja eri välineillä.
- Ajankäsitteiden harjoittelu, kuten joskus, eilen ja aamulla. Aikajärjestyksen pohtiminen yhdessä esimerkiksi vuorokaudenaikoja havainnoimalla.
- Leikkien, pelien, tarinoiden sekä tieto- ja viestintäteknologian käyttö opetuksessa.

Ympäristökasvatus

- Tarjotaan lapsille luontokokemuksia sekä mahdollisuuden tutkia ja tutustua kasveihin, eläimiin ja luonnon ilmiöihin.
- Ympäristöä havainnoidaan eri aistein sekä havaintovälineiden avulla. Opetukseen voi kuulua myös pieniä kokeita.
- Havainnoista keskustellaan ja havaintotietoa harjoitellaan luokittelemaan.
- Opetellaan luontoon liittyvien käsitteiden käyttöä ja päätelmien tekemistä sekä pohditaan syy-seuraus suhteita.
- Lasten luonnontuntemusta hyödynnetään opetuksessa.
- Lasten kanssa harjoitellaan tiedon hankintaa hakemalla yhdessä tietoa joistakin lapsia kiinnostavista asioista.
- Opetuksessa luodaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle tutustumalla luonnonsuojeluun.
- Lapsia ohjataan huolehtimaan ympäristöstään ja sen viihtyisyydestä.

Teknologiakasvatus

- Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjessa esiintyviä teknologisia ratkaisuja ja niiden ominaisuuksia ja toimivuutta.
- Opetuksessa tuodaan esille, että teknologia on ihmisen luovan toiminnan aikaansaamaa.
- Lapset tutustuvat teknologiaan keksimällä, askartelemalla ja rakentamalla itse erilaisia rakenteita ja ratkaisuja eri materiaaleja hyödyntäen.
- Lapsia kannustetaan kuvailemaan tekemiään ratkaisuja.

- Opetuksessa voidaan hyödyntää oppimisympäristöjen välineiden lisäksi esimerkiksi lasten omia leikkikaluja ja miettiä niiden toimintaperiaatteita.

4.3.5 KASVAN JA KEHITYN

Itsestä huolehtiminen ja siihen liittyvät arjen taidot ovat osa esiopetuksen tavoitteena olevaa laaja-alaista osaamista. Kehittyäkseen tällä osaamisen alueella lapset tarvitsevat kokemuksia, tietoja ja pohdintaa, joiden pohjalta heidän arvostuksensa ja taitonsa voivat vähitellen kehittyä. Esiopetuksessa tehtävää lähestytään liikunnan, ruuan, kuluttajuuden, terveyden sekä turvallisuuden näkökulmista. Esiopetuksen tehtävänä on luoda pohjaa terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle ja liikunnalliselle elämäntavalle sekä kehittää lasten terveysosaamista ja turvataitoja. Lisäksi tehtävänä on edistää kestävään elämäntapaan kuuluvia ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumuksia.

Liikunta

- Lapsien innostaminen liikkumaan monipuolisesti ja kokemaan liikunnan iloa.
- Kehonhallinnan, oman kehon hahmottamisen taitojen ja yhdessä toimimisen taitojen kehittyminen liikkumisen ja leikkien avulla.
- Päivittäisen omaehtoisen liikkumisen mahdollistaminen sisällä ja ulkona ohjatun liikunnan lisäksi ja lasten kannustaminen liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja ulkona erilaisissa olosuhteissa yhteistyössä huoltajien kanssa.
- Arkeen liittyvien motoristen perustaitojen, eli tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitojen harjoittelu monipuolisesti ja säännöllisesti.
- Tasapainon harjoittelu pysähtymisiä ja harhauttamisia sisältävien leikkien avulla tai taitoradalla leikitellen.
- Liikkumistaitojen edistäminen kierimistä, kiipeämistä, juoksua ja hyppelyjä sisältävillä harjoituksilla.
- Välineenkäsittelytaitojen harjoittelu työntämällä ja vetämällä sekä käyttämällä monipuolisesti eri välineitä ja palloja.
- Hienomotoristen taitojen harjaannuttaminen sorminäppäryyttä ja tarkkuutta kehittävien pelien ja leikkien avulla.
- Tavoitteena on, että toiminta antaa kaikille lapsille mahdollisuuksia osallistumiseen ja onnistumiseen sekä tukee lasten hyvinvointia ja toimintakykyä.

Ruokailu ja kuluttaminen

- Ruokailutilanteiden käyttäminen päivittäisen terveyttä edistävän syömisen ja **ruokaan liittyvän osaamisen** oppimisympäristönä.

- Ruokailutilanteista luodaan lasten kanssa mahdollisimman viihtyisiä ja lapsia ohjataan hyviin tapoihin.
- Suomalaisen ruoka- ja tapakulttuurin lisäksi opetuksessa tutustutaan johonkin muuhun ruoka- ja tapakulttuuriin kotien asiantuntemusta hyödyntäen.
- Lapsiin kohdistuvan mainonnan ja kohtuullisen kuluttamisen pohtiminen yhdessä lasten kanssa. Kuluttajakasvatuksen pohjana voivat toimia lasten leikeissä ja piirustuksissa ilmenevät tulkinnat kulutuksesta ja mainonnasta.

Hyvinvointi ja terveys

- Lapsia ohjataan ymmärtämään liikunnan, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkitystä **hyvinvoinnille ja terveydelle**.
- Lasten kanssa pohditaan terveyttä ja sairauksia ja niiden syitä sekä ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan fyysiseen terveyteensä ja mielen hyvinvointiin.
- Keskustelut hyvien ihmissuhteiden merkityksestä mielen hyvinvoinnille.
- Kaveruuden ja toisen huomioon ottamisen sekä tunteiden tunnistamisen ja hallinnan harjoittelu arjen tilanteissa.
- Nukkumisen ja liikkumisen määrä sekä niiden vaikutus päivittäiseen virkeyteen ja hyvään oloon huomioidaan lasten kanssa.
- Hygienian tietojen ja niihin liittyvien perustaitojen ottaminen osaksi esiopetuksen arkea.

Turvallisuus

- Lapset saavat esiopetuksessa tietoa oikeudestaan **turvalliseen** elämään, arvostavaan kohteluun ja koskemattomuuteen.
- Arjen toimintaympäristöihin ja esiopetuksen oppimisympäristöihin liittyvien yleisimpien fyysisten ja psyykkisten vaaratilanteiden havainnointi ja pohdinta lasten kanssa.
- Lasten turvallisuuden tunteen tukeminen, avun pyytämisen ja hankkimisen valmiuksien antaminen sekä turvallisen toiminnan edistäminen tavallisimmissa arjen tilanteissa.
- Lapsien rohkaiseminen huoliensa kertomiseen ja avun pyytämiseen esiopetuksen ongelmatilanteissa ja kiusaamista kohdatessaan.
- Lähiliikenteessä liikkumisen sääntöjen opettelu sekä turvallisen toiminnan opettelu tieto- ja viestintäteknologisissa ympäristöissä ikäkaudelle sopivalla tavalla.

4.4 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

4.4.1 YLEISET KASVATUS- JA OPPIMISTAVOITTEET

Kaikkien lasten esiopetuksessa noudatetaan samoja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan esiopetuksessa huomioon. Esiopetuksen tavoitteena on tukea jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteettien kasvua sekä opettaa lapsia kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Erityisenä tavoitteena on tukea kaksi- ja monikielisten lasten eri kielten taitoa.

4.4.2 ESIOPETUKSESSA KÄYTETTÄVÄT KIELET

Perusopetuslain mukaan esiopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Erillisessä ryhmässä esiopetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä. Huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana perusopetuslain mukaisella esiopetuksen opetuskielellä.

4.5 PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT

4.5.1 MONIPUOLISET TYÖTAVAT

Työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavat periaatteet

Työtapojen valinta perustuu lapsiryhmän tuntemukseen. Tarjoamalla monipuolisesti eri aisteihin pohjaavia työtapoja, on mahdollista olla tukemassa jokaisen lapsen persoonallista tapaa oppia. Lapsiryhmästä nousevien toiveiden ja mielenkiinnon kohteiden huomioiminen on lapsilähtöisyyden toteutumista käytännössä. Menetelmien valinnassa huomioidaan kulloinkin käytettävissä olevat resurssit niin tilojen, välineiden kuin henkilöstönkin osalta. Tavoitteena on tarjota lapsille onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta tekemisestä ja oppimisesta. Aikuisten osaamista pyritään hyödyntämään parhaalla tavalla niin, että osaaminen ja ammattitaito saavat näkyä opetuksen hyvänä laatuna. Oppimista toteutetaan erilaisissa oppimisympäristöissä, ulkona ja sisällä sekä päiväkodin tiloissa että retkillä.

Esiopetuksessa käytössä oleva Young Leadership -tiimijohtajuuspedagogiikka on periaate, joka vaikuttaa työtapojen valinnassa. Se sisältää kunnioittamisen kulttuurin toteutumisen esiopetuksessa, kun lapsi saa

toimia ryhmän jäsenenä omana itsenään ja hänet kutsutaan mukaan joukkoon. Lapsi tehdään huomatuksi ja näkyväksi ja hänen ystävyysuhteidensa kehitystä tuetaan. Tiiiminjohtajuuspedagogiikkaan kuuluu tilkkutäkkiajatus, jonka mukaan jokainen on omanlaisensa tilkku, erilainen ja hyväksytty sellaisenaan ja jokaista yksilöä ryhmässä tarvitaan. Jokaiseen luotetaan ja jokaiselle annetaan vastuuta. Näin syntyy motivaatiota tehdä oma vastuutehtävä hyvin ja olla luottamuksen arvoinen.

Henkilöstön itsearvioinnin sekä huoltajilta ja lapsilta saadun palautteen käyttö työtapojen kehittämisessä

Esiopetuksen kehittämisessä opettajan on tärkeää suhtautua työhönsä oppimisprosessina. Halu kasvaa kasvattajana on työtapojen kehittämisen tärkeä osa ja tähän opettaja tarvitsee herkkyyttä, nöyryyttä sekä halua ottaa palautetta vastaan. Esioppilaiden havainnointi edellyttää heidän tunneilmaisunsa, ilmeiden ja eleiden tunnistamista. Sanattomien viestien lisäksi opettaja saa palautetta lapsilta suullisesti toiminnan mielekkyydestä ja oppimiskokemuksista. Esioppilaiden oppimat asiat ohjaavat sitä, mihin jatkossa keskitytään ja mitä voi korjata toiminnan eteenpäin viemiseksi.

Vanhemmat antavat palautetta työtavoista ja heiltä voi saada arvokasta tietoa siitä, mitä lapset ovat kotona puhuneet esikoulupäivien työtavoista ja niiden mielekkyydestä. Tärkeää on saada lapsen ääni kuuluviin. Palautetta saadaan vuosittain kirjallisena palautekyselyjen myötä ja suullisesti vanhempia kohdatessa. Lapsilta ja vanhemmilta saatu palaute dokumentoidaan ja sitä käytetään hyväksi esiopetussuunnitelmien tekemisessä ja toiminnan kehittämisessä eteenpäin.

4.5.2. ARVIOINTI OPETUKSEN JA OPPIMISEN TUKENA

Arviointi on kiinteä osa esiopetusta. Arvioinnilla on esiopetuksessa kaksi tehtävää: sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä tuetaan kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Arviointi on havainnoinnin, dokumentoinnin, arviointipäätelmien ja palautteen muodostama kokonaisuus, johon osallistuvat opettajien lisäksi muu esiopetuksen henkilöstö sekä lapset ja huoltajat.

Esiopetuksen tehtävänä on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Tavoitteellisen ja lasten kehitystä tukevan opetuksen edellytyksenä on, että opettaja saa tietoa lasten aiemmista kasvuympäristöistä, kehittymisestä ja oppimisesta sekä mielenkiinnon kohteista. Keskeisiä tiedonlähteitä ovat lapsen huoltaja, aiemman varhaiskasvatuksen henkilöstö sekä lapsi itse. Esiopetuksen opettaja hyödyntää tietoja lapsen henkilökohtaisten tavoitteiden suunnittelussa yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa. Suunnittelun apuna voidaan käyttää lapsikohtaista esiopetuksen oppimissuunnitelmaa.

Opettaja seuraa kunkin lapsen kehittymistä ja oppimista esiopetuksen aikana. Seurannan kohteena ovat lasten työskentely, käyttäytyminen ja heidän oppimisensa edistyminen eri tiedon- ja taidonaloilla. Seuranta perustuu jatkuvaan havainnointiin sekä monipuoliseen dokumentointiin. Lasten tekemät työt ja omat

kokemukset ovat osa dokumentointia ja arviointia. Myös huoltajan havainnot lapsensa oppimisesta ja hyvinvoinnista ovat tärkeitä. Kootun seurantatiedon ja siitä johdettujen arviointipäätelmien pohjalta opettaja suuntaa opetusta ja oppimisympäristöjä sekä lasten mahdollisesti saamaa tukea.

Opettaja ja lasta ohjaava muu henkilöstö antavat lapsille päivittäin rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta lasten vahvuuksista ja kehittämisalueista. Koottua dokumentaatiota käytetään niin, että kukin lapsi voi havaita edistymistään. Tämä rakentaa lasten myönteistä käsitystä itsestään oppijana. On tärkeää, että huoltajat saavat usein palautetta lapsensa työskentelystä, käyttäytymisestä ja oppimisen edistymisestä, jotta he voivat osaltaan tukea lastaan.

Esiopetuksessa kehitetään lasten edellytyksiä itsearviointiin. Lapsia rohkaistaan kuvaamaan, mistä he esiopetuksessa pitävät, missä he ovat omasta mielestään onnistuneet ja mitä he haluaisivat opetella jatkossa. Opettaja ohjaa lapsia myös pohtimaan yhteisten tehtävien onnistumista. Lasten oppimisen polun aikana vähitellen kehittyvä itsearviointitaito on osa oppimisen taitoja.

Päiväkoti Ankkurissa lapsi saa arvioida itseään esiopetusvuoden loppupuolella vertaamalla omia töitään esiopetuksen alkuaikoina tekemiinsä töihin eri sisältöalueiden osalta. Lapsi saa pohtia omakuvansa muuttumista esiopetusvuoden aikana. Lapsia kannustetaan vertaisarviointiin rakentavalla tavalla pohtimalla yhteisten töiden onnistumista.

On tärkeää, että tarpeelliset tiedot kunkin lapsen esiopetuksen aikaisesta työskentelystä sekä kasvun ja oppimisen etenemisestä ovat opettajan käytettävissä lapsen siirtyessä ensimmäiselle luokalle. Tämä varmistetaan esiopetuksen ja koulun henkilöstön sekä huoltajien ja lasten yhteistyöllä. Tietojen siirtämisessä voidaan hyödyntää esiopetuksen aikana koottuja kunkin lapsen etenemistä kuvaavia dokumentteja sekä lapselle mahdollisesti laadittua oppimissuunnitelmaa tai HOJKSia. Opetuksen järjestäjä vastaa toimivien siirtymävaiheen käytäntöjen luomisesta. Tietojen siirrossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä.

Opetushenkilöstön tavoitteellinen itsearviointi on esiopetuksen laadun ylläpitämisen ja kehittämisen ehto. Opettajat käyttävät lasten kasvun ja oppimisen seurannasta saamaansa arviointitietoa ja dokumentaatiota pedagogisessa suunnittelussa ja opetuksen uudelleen suuntaamisessa. Lapsilta ja huoltajilta saatu palaute otetaan huomioon toiminnan kehittämisessä.

Osallistumistodistus

Lapsille voidaan antaa lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen osallistumistodistus. Todistus annetaan huoltajan sitä pyytäessä. Todistukseen merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, koulun/päiväkodin ja lapsen nimet sekä lapsen henkilötunnus ja todistuksen antamispäivä. Lisäksi todistukseen merkitään, että

todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen. Todistus voi sisältää yleiskuvauksen toteutuneesta esiopetuksesta. Todistukseen ei merkitä lapsen persoonaan, oppimisen etenemiseen tai lapsen toimintaan liittyviä kuvauksia.

Arviointia koskevan tiedon siirron käytännöt lapsen siirtyessä perusopetukseen tai lapsen vaihtaessa esiopetuspaikkaa

Lapsen oma oppimissuunnitelma toimitetaan vanhempien luvalla kouluun lapsen siirtyessä perusopetukseen tai lapsen vaihtaessa esiopetuspaikkaa. Välttämättömät tiedot toimitetaan lapsen tulevaan kouluun joka tapauksessa. Lapsen oppimissuunnitelma luovutetaan ensimmäisen luokan opettajalle siirtopalaverissa lapsen siirtyessä kouluun. Kouluun siirryttäessä pyritään avoimeen tiedonkulkuun esiopettajan ja luokanopettajan kanssa, jotta lapsen yksilölliset tarpeet voidaan huomioida parhaalla tavalla.

Henkilöstön itsearviointiin perustuvien tietojen sekä lapsilta ja huoltajilta saadun palautteen käyttö esiopetuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä

Esiopetuksessa toimiva henkilöstö arvioi ja dokumentoi työtään jatkuvasti vuoden aikana. Tiimin palavereissa arvioidaan ryhmän toiminnalle asetettujentavoitteiden ja lasten oppimistavoitteiden toteutumista. Arvioinnin myötä syntyneet huomiot toimivat jatkossa suunnittelun lähtökohtana.

Esiopetuksen laatu näkyy lapsen oppimisena sekä tekemisen ilona ja intona. Mielekkään toiminnan kautta oppiminen on osa laadukasta esiopetusta ja esiopettajan tehtävänä on tarkkailla toteutuuko tämä esiopetusryhmässä. Esiopettajan tehtävänä on myös havainnoida, toteutuuko oppiminen lapsilla kaikilla eri kehityksen osa-alueilla monipuolisesti. Lapsen oppimisen eteneminen vuoden aikana tulee näkyviin tarkastelemalla hänen tekemiään töitä, taitoja ja tehtäviä. Lasten välitön palaute toiminnasta on arvokasta ja se osaltaan vaikuttaa suunnitteluun.

Vanhempien tietoisuus esiopetuksen tavoitteista ja käytännteistä on tärkeää, jotta he voivat osaltaan auttaa arvioimaan esiopetuksen laatua. Vanhemmat voivat antaa palautetta päivittäisissä kohtaamisissa lasta tuodessaan ja hakiessaan, sekä lapsen esiopetuskeskusteluissa. Lisäksi perheiltä kootaan vuosittain myös kirjallista palautetta esiopetuksen arjesta. Lisäksi vanhemmat voivat osallistua päiväkotij- ja kouluyhteisömme toimintaan vanhempaintoiminnan kautta, tai hakeutuen toimimaan Porin kristillisen päiväkodin ja koulun johtokunnassa tai hallituksessa.

Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Esiopetuksen aihepiirejä valitessa otetaan huomioon lapsiryhmän ajankohtaiset mielenkiinnonkohteet, joista voi syntyä laaja-alaisesti käsiteltävä teema, vaikka koko vuodelle. Aikuisen innokkuus ja aiheesta

kiinnostuminen myös vetää lapset innostumaan ja tutkimaan eri näkökulmista. Aikuisen tulee olla myös joustava omista valmiista suunnitelmistaan tarttuakseen johonkin lapsille ajankohtaiseen aiheeseen. Lapsille annetaan mahdollisuus tutustua eri aiheisiin monien työtapojen kautta, esimerkiksi laulaen, liikkuen, tutkien ja taiteillen. Näin teemojen ympärille syntyy laaja-alaista osaamista ja ymmärtämistä. Lasten leikkien havainnointi, lapseen tutustuminen ja hänen tunteminen on olennainen tie saada tietoa lasten mielenkiinnonkohtaista ja lapsen ajattelun taidoista. Lapsilta myös kysellään toiveita esiopetuksen toimintaa ja sisältöjä koskien ja näistä kootaan käsiteltäviä teemoja toimintavuoteen. Teematyöskentelyyn kuuluu suunnittelun harjoittelu yhdessä lasten kanssa, käytännön toteutus ja työskentelyn syventäminen tiedollisesti sekä loppuarviointi, myös lasten kanssa.

Eri lapsiryhmissä työskentelevien aikuisten osaamista ja mielenkiinnonkohteita voidaan hyödyntää ryhmien välillä koko päiväkodissa. Aikuisten monipuolisella osaamisella ja hyvällä motivaatiolla luomme lapsille hyvät mahdollisuudet laaja-alaiseen oppimiseen. Aikuinen auttaa myös lapsia havainnoimaan omaa oppimistaan ja oppimiensa asioiden isompia yhteyksiä ja käyttömahdollisuuksia arjen toiminnassa, esimerkiksi ohjatun kauppaleikin kautta lasta voi kannustaa oppimaan arjen kauppataitoja. Lasten yksilöllisestä oppimisesta saadaan tietoa myös yksilötehtävien ja strukturoitujen kartoitusten kautta.

Esiopetuksessa käytetään mahdollisimman monipuolisia oppimiskokonaisuuksia, työtapoja ja oppimisvälineitä huomioiden erilaiset oppijat. Eri sisältöalueita nivotaan laaja-alaisiksi kokonaisuuksiksi joustavasti yhdistellen ja toteuttaen. Esimerkiksi metsäretkellä voidaan etsiä ja vertailla erilaisten puiden eripituisia oksia, koota luonnonmateriaaleista taideteos ja keksiä siitä tarina. Samoin metsässä muistutetaan lapsia arvostamaan luontoa ja nauttimaan siitä, eikä esimerkiksi katkomaan oksia elävistä puista tai roskaamaan. Kielellisten ja matemaattisten taitojen harjoittelu yhdistetään lasta kiinnostavaan aiheeseen esimerkiksi leikin ja erilaisten oppimistehtävien kautta, kuten esimerkiksi avaruusaiheisessa teematyöskentelyssä voidaan tutkia planeettojen nimiä ja opitaan samalla kirjaimia

Vapaa leikki ja ohjaamattomien tilanteiden havainnointi on osa opetuksen suunnittelua, sillä lasten leikeistä nousee usein teemoja, joita lapset mielessään käsittelevät ja prosessoivat. Leikin varjolla oppiminen on merkittävä oppimisen muoto esioppilailta ja siksi sen osuus esikoulussa on suuri. Leikki on osa toimintatuokioita vapaan leikin lisäksi.

Kristillisen päiväkodin tavoitteena on saada päiväkodin arvot näkyviin lasten keskinäiseen vuorovaikutukseen. Näistä tärkeänä nousee esille kunnioittamisen kulttuurin toteutuminen lasten ja aikuisten kesken ja näin ollen keskitytään näkemään oman ja toisen ainutlaatuisuus ja kohtaamaan jokainen ainutkertaisena yksilönä. Kaikki kasvattajat ovat joka tilanteessa valmiita toimimaan yhteisten tavoitteiden pohjalta ja jokaisella on oma tärkeä osansa päiväkodin arvojen näkyväksi tekemisessä.

4.5.4 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

Päiväkoti Ankkurissa opetuskielenä on suomi ja eri kielisten opetus tapahtuu Porin kaupungin esiopetuspaikoissa. Suomen kielen oppimisen tukena käytetään Suomi toisena kielenä -materiaaleja. Vuorovaikutusta tuetaan käsitteiden selkiyttämisenä selittämisen kautta ja käyttämällä ilmeitä ja eleitä monipuolisesti. Lasten tiimit rakennetaan niin, että suomen kieltä puhuvat lapset sijoitetaan muita kieliä äidinkielenään puhuvien lasten kanssa samaan tiimiin. Tämä nopeuttaa opetuskielen omaksumista. Kieli kehittyy esiopetuksessa leikin, esiopetustehtävien ja arkisen vuorovaikutuksen avulla. Lasten erilaiset kulttuuritaustat otetaan huomioon esiopetuksessa.

5. LAPSEN KASVUN JA OPPIMISEN TUKEA

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta esiopetukseen paremmin sopivaa nimitystä kasvun ja oppimisen tuki. Esiopetussuunnitelmamme tässä luvussa on lainattu osin esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tekstiä, sillä paljolti kasvun ja oppimisen tuen käytänteitä on määritelty jo siellä. Olemme täydentäneet tekstiä paikallisin lisäyksin. Kasvun ja oppimisen tuki ja lukuun 6 sisältyvä oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden.

5.1 TUEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT PERIAATTEET

Esiopetukseen osallistuvat lapset kuuluvat perusopetuslain mukaisen kasvun ja oppimisen tuen piiriin. Lain mukaan lapsilla on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Tukimuotoja voi käyttää kaikilla tuen tasoilla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Lapsen saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista. Varhaisen tunnistamisen sekä kasvun ja oppimisen tuen tehtävänä on ehkäistä oppimisvaikeuksia sekä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä.

Kasvun ja oppimisen tuen järjestämisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen ja lapsiryhmän vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Esiopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikki lapset saavat onnistumisen

kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa. Näin tuetaan lasten myönteistä käsitystä itsestään. Monipuolista palautetta ja oppimisesta koottua tietoa käytetään suunnitelmallisesti lasten kannustamiseen ja ohjaamiseen. Tällä tehdään oppimisen edistyminen lapsille näkyväksi.

Kasvun ja oppimisen tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöihin liittyviä ratkaisuja sekä lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Huomiota kiinnitetään erityisesti esteettömyyteen, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Opettajien, erityisopettajien, esiopetuksen muun henkilöstön sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö lasten tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Periaatteena on, että tuen tarve arvioidaan, ja sitä koskevat ratkaisut ja perusopetuslain mukaiset päätökset tehdään mahdollisimman pian esiopetuksen alettua. Usein lapsen tuen tarve on havaittu jo ennen esiopetuksen alkamista. Esiopetuksen, lapsen aiemman varhaiskasvatuksen, neuvolan ja huoltajien yhteistyöllä turvataan lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen jatkumoa. Tietoa lapsen mahdollisesti ennen esiopetusta saamista tukitoimista hyödynnetään esiopetuksessa.

Tuen tarvetta arvioitaessa ensimmäiseksi tarkastellaan käytettyjä toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta lapselle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa lapselle paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja.

Tuki annetaan lapselle ensisijaisesti omassa esiopetusryhmässä erilaisin joustavin järjestelyin, ellei lapsen etu välttämättä edellytä lapsen siirtämistä toiseen ryhmään tai yksikköön. Mikäli lapsi käyttää esiopetuksen lisäksi muita varhaiskasvatuspalveluja, esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen henkilöstö tekee yhteistyötä lapsen kasvun ja oppimisen tukeen liittyvissä asioissa.

On tärkeää, että tieto lapsen tuen tarpeesta ja esiopetuksen aikana saamasta tuesta siirtyy myös perusopetukseen. Opetuksen järjestäjät vastaavat sujuvista tiedon siirron käytäntöjen luomisesta ja kehittämisestä.

Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa lapsen kasvua, oppimista sekä kiinnostuksen kohteita seurataan koko esiopetusvuoden ajan. Seuraaminen tapahtuu havainnoimalla lasta leikeissä ja tehtäviä tehtäessä sekä lapsen muuta toimintaa tarkkailemalla. Esiopettajalla on vastuu siitä, että esiopetusryhmässä jokaisen lapsen lähtökohdat ja tarpeet tulevat huomioiduksi. Tukea annetaan yksilöllisesti kunkin oppimisedellytykset ja –haasteet huomioiden ja yhteisöllisesti koko esiopetusryhmää tukien. Jokaisen lapsen tulee saada oppia omalla tasollaan.

Lämmin, kannustava ilmapiiri ja huolenpito edistävät lapsen kasvua ja oppimista. Lasta autetaan löytämään omat vahvuutensa; jokainen on taitava jossakin asiassa, se antaa voimavaroja myös haasteellisempiin tehtäviin. Oppimisen ilon ja myönteisen minäkuvan tukeminen on oleellista. Opettajan tulee huomioida ryhmän sisäinen vuorovaikutus, sillä vertaisryhmän tuki ja yhdessä tekeminen antavat lapsille paljon mahdollisuuksia oppia toinen toisiltaan.

Erilaiset oppimistavat otetaan huomioon, ja opetus järjestetäänkin käsiteltävään teemaan soveltuen mahdollisimman monia aisteja hyödyntäen, jotta erilaiset oppijat voivat saada omaa oppimistyyliään tukevaa opetusta. Kasvun ja oppimisen tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien yhteistyöllä ja opetusryhmiä muuntelemalla. Esiopetuksen fyysinen ympäristö mahdollistaa hyvin ryhmän jakamisen ja yhteistyön myös alkuopetuksen luokkien kanssa, jolloin voidaan hyödyntää esimerkiksi erilaisissa lukemaan oppimisen vaiheissa olevien lasten yhdessä oppimista. Oppimisympäristö luodaan sellaiseksi, että se antaa monipuolisia mahdollisuuksia uuden oppimiseen.

Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa

Kasvun ja oppimisen tuella pyritään edistämään lasten toimintaympäristön turvallisuutta ja terveellisyttä, sekä välittämisen ja myönteisen vuorovaikutuksen kulttuuria esiopetuksessamme. Turvallinen ilmapiiri edesauttaa lasten kasvua ja oppimista. Ohjaamme lapsia rohkaisevaan vuorovaikutukseen ja pyrimme ennaltaehkäisemään kiusaamista vahvistamalla jokaisen lapsen ryhmään kuulumisen kokemusta.

Jotta lasten tuen tarpeet voitaisiin mahdollisimman pian havaita ja antaa tuki oikea-aikaisesti, on tärkeää, että esiopettaja havainnoi ja arvioi jatkuvasti oppimisympäristöä ja lasten kehitystä, oppimista ja tuen tarpeita yhdessä muun esiopetushenkilöstön kanssa. Kun huoli lapsen oppimisesta tai kehityksestä herää, keskustelee esiopettaja tilanteesta huoltajien kanssa ja tarvittaessa konsultoi tarvittavia asiantuntijoita. Lapsen omien oppimiseen ja kasvuun liittyvien ajatusten kuuleminen ja huomioon ottaminen on tärkeää. Huoli yleisen tuen riittämättömyydestä voi nousta myös esimerkiksi huoltajilla tai erityisopettajalla tai muulla lapsen kanssa työskentelevällä asiantuntijalla. Lapsen oppimista ja kasvua tuetaan yhdessä huoltajien kanssa, pyrkien löytämään esiopetuksen ja kodin välille toimivia yhteisiä käytäntöjä. Ryhmiä voidaan muunnella, ohjausvastuuta jakaa ja näin ottaa jokaisen työntekijän vahvuudet käyttöön lapsen parhaaksi.

Jos oppilaalla havaitaan hankaluuksia oppimisessa, kiinnitetään huomiota oppimisympäristöön, työtapoihin ja opetusjärjestelyihin sekä tarkastetaan yleisen tuen toimivuus tai tarve. Tarvittaessa kartoitetaan oppilashuollollisen tuen tarve. Tällöin esiopettaja ottaa yhteyttä lapsen neuvolaan, perheneuvolaan tai muuhun asiantuntijatahoon sen mukaan kuin lapsen tilanne edellyttää. Esiopettaja kutsuu koolle tarvittaessa yksilökohtaisen oppilashuollon asiantuntijaryhmän. Periaatteena on antaa tukea

varhaisessa vaiheessa ja ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksien syntymistä tiiviissä yhteistyössä huoltajien kanssa. Lapsen oma motivaatio ja kodin tuki ovat avainasemassa lapsen oppimisessa.

Esiopettaja tekee yhteistyötä Porin Kristillisen koulun erityisopettajan ja muiden kulloinkin tarvittavien tahojen, kuten Porin kaupungin neuvoloiden, puheterapeuttien, perheneuvolan ja koulupsykologin kanssa. Tukea tarvitsevan lapsen perhe ohjataan hakeutumaan tarvittaessa Porin kaupungin palveluiden piiriin ja myös esiopetuksen henkilöstö voi ottaa tarvittavaan tahoon yhteyttä. Kartoitamme mahdollisuuksien mukaan lapsen tuen tarpeita huoltajilta tai huoltajan luvalla mahdollisen aiemman hoitopaikan henkilöstöltä jo ennen esiopetusryhmän oppilasvalintoja tuen tarpeiden määrittämiseksi.

Kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi, arviointi tuen aikana sekä seuranta Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa

Havainnoinnin ohella esiopettaja kartoittaa syksyllä kaikkien lasten perusvalmiuksia muun muassa erilaisten kielellisiin ja matemaattisiin taitoihin liittyvien yksilötehtävien avulla, jotta kunkin lapsen mahdolliset kasvuun ja oppimiseen liittyvät yksilölliset tuen tarpeet voitaisiin tunnistaa. Kartoituksia tehdään yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Esiopetushenkilöstö suunnittelee opetusta ja yleistä tukea kartoituksista saatujen tietojen ja muiden huomioiden pohjalta, yhteistyössä huoltajien kanssa. Esiopetusvuoden aikana päivittäisen havainnoinnin lisäksi tuen vaikuttavuutta arvioidaan muun muassa tekemällä vastaavia tehtäviä uudelleen. Tehostettua tai erityistä tukea saavien lasten kohdalla sovitaan tuen toteutuksesta, seurannasta ja tavoitteiden toteutumisen arvioinnista tarkempi aikataulu, sen mukaan kuin tehostetun ja erityisen tuen järjestäminen edellyttää. Yleisessä tuessa oppimissuunnitelma laaditaan syksyllä lokakuun loppuun mennessä ja tarkistetaan ainakin kerran lukuvuoden aikana. Tehostetun tuen aikana oppimissuunnitelma tarkistetaan aina tuen tarpeen muuttuessa, mutta vähintään kerran lukuvuoden aikana. Erityisen tuen HOJKS tarkistetaan vähintään kerran lukuvuoden aikana, mutta myös aina tuen tarpeen muuttuessa.

Tarvittavista kouluvalmiuden arvioinneista vastaa koulupsykologi.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako esiopetuksesta vastaavan hallinnon sisällä sekä muiden hallintokuntien kanssa

Päiväkodin johtaja vastaa tuen järjestämisestä ja esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteisten resurssien koordinoinnista. Esiopettaja vastaa yhteistyössä muun esiopetushenkilöstön kanssa tuen tarpeen arvioinnista, toteutuksesta ja seurannasta. Vastuu huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja yhteydenpidon ylläpitämisestä ja kehittämisestä huoltajien kanssa on esiopetuksen henkilöstöllä. Tuen tarpeen suunnittelussa, toteutuksessa ja vaikutuksien arvioinnissa on mukana myös päiväkodin johtaja ja moniammatillinen asiantuntijaryhmä sillä kokoonpanolla kuin lapsen tilanne edellyttää. Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen

arvioon perustuen esiopettajan koolle kutsumassa moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä. Esiopettaja päivittää lapsen oppimissuunnitelman vastaamaan annettavaa tukea.

5.2 YHTEISTYÖ HUOLTAJAN KANSSA TUEN AIKANA

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen lapsi saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Kun lapsella on tuen tarvetta, huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Esiopetuksen henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön lapsen tukeen liittyvissä asioissa. Kaikille huoltajille on hyvä kertoa tuen mahdollisuudesta ja sen keskeisistä periaatteista. Lapset osallistuvat yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella, heille sopivalla tavalla.

Esiopetuksen henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä huoltajaan heti, kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa. Huoltajalle annetaan riittävästi tietoa esimerkiksi lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Huoltajaa kannustetaan tukemaan osaltaan lastaan tavoitteiden saavuttamisessa. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä lapsen ja huoltajan kanssa. Huoltajien on hyvä tietää, että he tai lapsi eivät voi kieltäytyä kasvun ja oppimisen tuen vastaanottamisesta, eikä heidän suostumustaan tarvita tuen tarpeen arviointiin ja tuen suunnitteluun. Lapsi voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Tämä perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää huoltajan suostumusta (katso luku 6 Oppilashuolto).

Porin Kristillisen koulun esiopettaja käy huoltajien kanssa henkilökohtaiset keskustelut lapsen esiopetuksen sujumisesta, tarpeista ja tavoitteista esiopetuksen oppimissuunnitelman pohjalta syys- ja kevätlukukauden aikana sekä lisäksi tarvittaessa pitkin vuotta, etenkin jos lapsella on tehostetun tai erityisen tuen tarvetta. Keskusteluissa voi olla mukana erikseen sovitusti myös esimerkiksi koulun erityisopettaja tai tarvittaessa tulevan koulun opettaja tai rehtori, jotta voitaisiin turvata mahdollisimman hyvä koulun aloitus. Huoltajien kanssa keskustellaan aina kun suunnitellaan lapsen tarvitsemaa tukea ja siihen liittyviä järjestelyjä. Vuoropuhelu huoltajien kanssa lapsen esiopetuksesta sekä sen tavoitteista ja tuen mahdollisuuksista on jatkuvaa, toteutuen mm. päivittäisissä kohtaamisissa, puhelimitse ja sovituisissa tapaamisissa. Myös lapsen kanssa keskustellaan hänen oppimisestaan ja kokemuksistaan esiopetuksessa. Lapset voivat osallistua yhteistyöhön ikänsä edellyttämällä tavalla, kuten olemalla keskusteluissa mukana soveltuvien osin.

Huoltajat ovat lastensa ensisijaisia kasvattajia ja heidän oman lapsen tuntemusta arvostetaan. Lapsen ehyen arjen ja kasvun turvaamiseksi on tärkeää keskusteluin ja avoimella yhteistyöllä luoda esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien välille luottamuksellinen vuorovaikutus ja yhteistyö. Kodin ja esiopetuksen

yhteistyön tavoitteena on luoda eheyttä lapsen kokemusmaailmaan siten, että lapsi oppijana ja oman elämänsä toimijana tulee kokonaisvaltaisesti nähdyksi, kuulluksi ja ymmärretyksi. Yhteistyössä yhdistyy lapselle kahden tärkeän tahon tiedot ja kokemukset: huoltajien omaa lastaan koskeva ja henkilöstön ammatillinen asiantuntemus.

Yhteistyössä otetaan huomioon erilaiset perheet, ja hyvä yhteistyö edellyttääkin eri osapuolten keskinäistä kunnioitusta, luottamusta ja avoimuutta. Tiivis yhteistyö ja yhdessä sovitut toimintatavat tuovat lapselle turvallisuutta ja edesauttavat myös oppimista ja viihtyvyyttä esiopetuksessa.

Esiopetusvuoden päättyessä, ja tarvittaessa jo koulujen oppilashaun aikaan, keskustellaan huoltajien kanssa lapsen kouluun siirtymisestä. Ennen oppilashakuja huoltajille kerrotaan havaituista lapsen tarpeista ja pohditaan, mikä koulu Porissa voisi vastata niihin lapsen edun mukaisesti.

5.3 YLEINEN TUKI

Laadukas esiopetus on perusta lapsen kasvuille, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi erilaisilla työtavoilla ja pedagogisilla menetelmillä, ryhmiä joustavasti muuntelemalla sekä opettajien keskinäisellä ja muun henkilöstön yhteistyöllä. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen lapsen tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään esiopetuksen opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Huoltajan ja lapsen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana lapsen tuen tarpeisiin vastataan käyttämällä esimerkiksi hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa soveltuvia materiaaleja ja välineitä, esiopetukseen soveltuvia opetusohjelmia ja osaaikaista erityisopetusta. Oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää yleisen tuen aikana.

Yleinen tuki Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa

Esiopettaja laatii jokaiselle lapselle esiopetuksen oppimissuunnitelman yhteistyössä esiopetusryhmän muun henkilöstön, huoltajien ja lapsen kanssa. Siihen kirjataan mm. lapsen näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan, lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, sekä lapsen oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin liittyvät tavoitteet ja keskeiset havainnot.

Esiopettaja on vastuussa suunnitelman tarkistamisesta, tavoitteiden toteutumisen arvioinnista ja suunnitelman toteutumisen seuraamisesta. Oppimissuunnitelman tavoitteet ohjaavat osaltaan henkilöstöä heidän suunnitellessaan lapsen yksilöllisten tarpeiden yleistä tukea. Yleinen tuki rakennetaan lapsikohtaisesti ja sitä muutetaan joustavasti lapsen kokonaistilanteen vaatimalla tavalla yhteistyössä huoltajien, lapsen ja erityisopettajan kanssa. Yleinen tuki voidaan rakentaa myös ryhmäkohtaisesti, jolloin tuen muodot ovat enemmänkin yhteisöllisiä ratkaisuja. Yleisessä tuessa huomioidaan lasten henkilökohtaiset oppimiseen vaikuttavat ominaisuudet sekä kehityksen eri vaiheista ja erilaisesta kehitysnopeudesta johtuvat erot.

Tuen tarpeiden kartoittamisessa ja tuen antamisessa päiväkotiki Ankkuri tekee yhteistyötä myös Porin Kristillisen koulun erityisopettajan kanssa. Tärkeää se on etenkin kouluun siirtymisen nivelvaiheessa. Huoltajat vievät allekirjoitetun oppimissuunnitelman tulevalle opettajalle kouluun tutustumispäivänä. Esiopettaja pitää huoltajien suostumuksella tiedonsiirtopalaverin alkuopettajan kanssa, mutta ilman huoltajien suostumustakin esiopettajalla on oikeus ja velvollisuus antaa opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot tulevaan kouluun.

Yleistä tukea annettaessa käytettäviä tukimuotoja ovat:

- Tehtävien eriyttäminen
- osa-aikainen erityisopetus: Lapsi voi saada tukea muun muassa kielellisten ja matemaattisten taitojen oppimiseen. Osa-aikaisessa erityisopetuksessa voidaan keskittyä myös hahmottamisvaikeuksiin.
- oppimisympäristön järjestäminen; istumapaikat, ärsykkeiden karsiminen
- Joustava ryhmittely
- Ohjeiden selkiyttäminen esim. kuvien avulla
- yksilöllinen ohjaus tehtävissä, leikeissä ja arjen tilanteissa
- Ohjaus- ja tukipalvelut
- Apuvälineet
- Oppimissuunnitelma

Esiopettaja vastaa tuen tarpeiden kartoittamisesta, tuen suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä yhteistyöstä eri toimijoiden kesken. Heitä ovat

- esiopetuksen muu henkilöstö
- huoltajat
- Ryhmän avustava henkilökunta
- Erityisopettaja: osa-aikainen erityisopetus
- Oppilashuollon henkilöstö: ohjataan lapsi tarvittaessa oppilashuollon tuen piiriin

5.4 TEHOSTETTU TUKI

Lapselle, joka tarvitsee säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle laaditun oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee. Lapsen tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Lapsi tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia esiopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Opettaja antaa palautetta lapselle ja huoltajalle lapsen edistymisestä sekä kuuntelee ja ottaa huomioon heidän näkemyksensä asiasta. Opettaja seuraa lapsen oppimista ja hyvinvointia säännöllisesti yhteistyössä huoltajan kanssa tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä lasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

Tehostettua tukea annetaan pääsääntöisesti esiopetuksen loppuun saakka. Koska tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen päätöksen tekeminen esiopetuksen aikana tehostettua tukea saavalle lapselle on harvoin tarpeen.

Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan:

- lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilanne esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista
- lapsen saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- lapsen kiinnostuksen kohteet, kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä lapsen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opettaja tai opettajat laativat yhdessä kirjallisen pedagogisen

arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään muita asiantuntijoita. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla. Porin kristillisen koulun esiopetus noudattaa Porin kaupungin linjausta, että mikäli lapsella on jo ennen esiopetusta laadittu toiminta- tai kuntoutussuunnitelma, sen perusteella voidaan laatia yhdessä huoltajien kanssa jo esiopetusta edeltävänä keväänä pedagoginen arvio ja aloittaa esiopetus tehostettua tukea antamalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin, käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tähän käsittelyyn ei tarvita huoltajan suostumusta. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana lapselle järjestettävä tuki kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on hyväksyttävään opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma lapsen kasvun ja oppimisen tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä lapsen tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata lapsen edellytykset saavuttaa hänelle asetetut tavoitteet. Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina lapsen tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin lapsen esiopetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja oppimisen liittyvät tavoitteet

- lapsen näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet
- lapsen oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut

- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- lapselle tarjottava osa-aikainen erityisopetus
- lapsen ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- esiopetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatukseen ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Tehostettu tuki Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa

Tehostetussa tuessa käytetään edelleen samoja tukimuotoja kuin yleisessä tuessa, mutta tuki on nyt intensiivisempää, tuen vaikuttavuutta arvioidaan tehostetummin ja osa-aikaista erityisopetusta lisätään. Lapsen ohjaus on yksilöllisempää ja yhteistyö huoltajien kanssa tiiviimpää kuin yleisen tuen aikana. Lapsen oppimisesta on ensisijaisesti vastuussa esiopettaja, ja oikean tuen järjestäminen, vaikuttavuuden arviointi ja tuen tarpeen uudelleen arviointi edellyttääkin esiopettajalta jatkuvaa arviointia lapsen edistymisestä ja annetun tuen vaikutuksista. Oppimisen tuen onnistumisen kannalta kuitenkin jokaisella lapsen kanssa työskentelevällä on vastuunsa oppimissuunnitelman edistämisessä. Huoltajat ovat mukana tuen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin prosessissa, sekä lapsi ikätasolleen soveltuvalla tavalla. Lapsi voi tuoda ajatuksiaan ja toiveitaan keskustelun lisäksi ilmi myös esimerkiksi piirtäen tai itse kirjoittaen, jos jo osaa.

Porin kaupungin kanssa keskeisiä yhteistyötahoja tuen kartoituksessa ja valmistelussa ovat perheneuvolapalvelut, koulupsykologin kautta toteutettavat mahdolliset yksilölliset kouluvalmiuden arvioinnit, perhe- ja lastenneuvolan asiantuntijoiden konsultointi erityistilanteissa sekä moniammatillinen yhteistyö lapsen tukipäätösten valmistelussa. Yksittäistä lasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä.

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen on käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä (esiopettaja, päiväkodin johtaja, erityisopettaja, terveydenhoitaja, koulupsykologi). Tehostetun tuen aikana korostuu yhteistyö huoltajien kanssa ja erityisopettajan antama tuki sekä lapsen yksilöllisen ohjauksen ja joustavien ryhmittelyjen merkitys. Tehostettua tukea ja lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaa tarkistetaan säännöllisesti, vähintään kerran vuoden aikana ja aina lapsen tuen tarpeen muuttuessa. Tällöin lapsen huoltajien kanssa keskustellaan ja arvioidaan annetun tuen vaikutusta. Sitä arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja lapsen oppimisen edistymiseen. Oppimissuunnitelman laatimisesta ja tuen antamisesta vastaa esiopettaja, ja se tehdään yhteistyössä huoltajien, erityisopettajan ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Oppimissuunnitelmaa laadittaessa keskustellaan myös lapsen kanssa.

Jos lapsi saa tehostettua tukea, järjestetään ennen kouluun siirtymistä yhteistyöpalaveri lapsen vanhempien, koulun opettajan, erityisopettajan tai rehtorin sekä esiopettajan ja esiopetusryhmän kanssa työskennelleen erityisopettajan kanssa. Tehostettuun tukeen liittyvät asiakirjat lausuntoineen luovutetaan kouluun kyseisessä tilaisuudessa.

Arvioitaessa tehostetun tuen tarvetta uudelleen, voidaan päättää myös siirtymisestä takaisin yleisen tuen piiriin. Asian käsittelyssä noudatetaan samanlaista menettelyä kuin siirryttäessä yleisen tuen piiristä tehostetun tuen piiriin. Mikäli oppimissuunnitelmaa päivitetessä todetaan, ettei tehostettu tuki riitä, aloittaa päiväkodin johtaja pedagogisen selvityksen kokoamisen erityisen tuen päätöksen perustaksi.

Tehostetun tuen piiriin ottamiseen ja siirtymiseen liittyvä päätöksenteko ja vastuut vaiheittain:

1. Aloitteen tekeminen

- Aloitteen tehostetun tuen käynnistämiseksi voi tehdä esiopettaja, huoltajat tai muut kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan asiantuntijat.

2. Pedagoginen arvio

- tehostetun tuen käynnistämisen valmisteluun liittyen esiopettaja laatii lapselle pedagogisen arvion
- Tarvittaessa lapselle pyydetään lääketieteellinen tai sosiaalinen lausunto
- Pedagogisen arvion laatimisen yhteydessä esiopettaja keskustelee lapsen kanssa ja varaa huoltajille mahdollisuuden keskustella arviosta

3. Pedagogisen arvion käsittely moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä; päätös tuen aloittamisesta ja järjestämisestä ja tarvittaessa palaaminen yleisen tuen piiriin

- Esiopettajan laatima pedagoginen arvio käsitellään moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä, joka tekee siihen tarpeelliseksi katsomansa lisäykset ja muutokset. Ryhmän kutsuu koolle esiopettaja.
- Huoltajille varataan mahdollisuus osallistua pedagogisen arvion käsittelyyn.

5.5 ERITYINEN TUKI

Erytystä tukea annetaan niille lapsille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Lapsen edellytykset ovat voineet heikentyä esimerkiksi vamman tai vakavan sairauden vuoksi. Erytyisen tuen tehtävänä on antaa lapselle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea sekä edistää hänen oppimisedellytyksiään. Myös erityistä tukea saavan lapsen on saatava kokea onnistumisen ja oppimisen iloa. Näin vahvistetaan hänen itsetuntoaan ja oppimismotivaatiotaan. Lapsen erityisestä tuesta voidaan päättää joko esiopetuksen aikana tai ennen esi- tai perusopetuksen alkamista. Erytyisen tuen päätös voidaan tehdä ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen opetusta ei vamman, sairauden, kehityksessä viivästyksen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten.

Erytynen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta lapsen tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja lapsen saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Opetuksen järjestäjä huolehtii, että erityisen tuen toteuttamisessa on käytettävissä erityispedagogista osaamista.

Sellaiselle lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan lapsen oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla lapsella on oikeus myös muuhun esiopetuksen tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä esiopetuksen järjestäjän on tehtävä lapsesta pedagoginen selvitys. Päiväkodin johtajalle toimitetaan

- lapsen esiopetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallinen selvitys lapsen oppimisen etenemisestä

- oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehty kirjallinen selvitys lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja lapsen kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella päiväkodin johtaja tekee arvion lapsen erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- lapsen oppimisen eteneminen
- lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilannetta esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista
- lapsen saama tehostettu tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään lapsesta mahdollisesti aiemmin laadittua pedagogista arviota ja lapsen oppimissuunnitelmaa. Yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä lapsen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta.

Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Erytisen tuen päätös

Erytisen tuen antamiseksi esiopetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava lasta ja huoltajaa. Päätös tehdään hallintolain mukaisesti. Erytisen tuen päätöksessä tulee päättää lapsen pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa lapsen esiopetuksen poikkeava järjestäminen. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, koska huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Päätöksen perustelut sisältyvät yleensä pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Erytisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen

tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Yleensä erityisen tuen päätös tehdään aikaisintaan esiopetuksen alkaessa. Ainoastaan pidennettyä oppivelvollisuutta tarvitsevalle lapselle se tulee tehdä viisivuotiaana. Jos erityisen tuen päätös tehdään esiopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua lapsen tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Perusopetuslain mukaan erityisen tuen tarpeellisuus tarkistetaan aina lapsen tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistaminen esiopetuksen aikana tarkoittaa yleensä jonkin erityisen tuen päätöksessä määrätyn asian muuttamista. Tällaisia ovat esimerkiksi muutos avustajapalvelussa tai erityisissä apuvälineissä. Tarkistamista varten lapsesta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli lapsi ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin lapselle ryhdytään antamaan tehostettua tukea. Koska tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen lopettaminen esiopetuksen aikana on harvinaista.

Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa erityisessä tuessa lapselle tarjotaan esiopetuksessa kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista jatkuvaa kasvun ja oppimisen tukea. Yksilöllisesti suunnitellun tuen tarkoituksena on edistää lapsen oppimisedellytyksiä ja vahvistaa hänen itsetuntoaan. Sopivasti mitoitettut haasteet, onnistumisen kokemukset ja osallisuus ryhmässä tukevat lapsen kehitystä.

Ennen erityisen tuen päätöstä lapselle laaditaan pedagoginen selvitys, jonka kokoamisesta vastaa päiväkodin johtaja. Pedagoginen selvitys käsitellään moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä, jonka jälkeen erityistä tukea koskevan aloituspäätöksen ja myöhemmin mahdollisen erityisen tuen lopettamisen päätöksen tekee päiväkodin johtaja. Tuen tarpeesta riippuen neuvottelemme vanhempien ja asiaa hoitavien yhteistyötahojen kanssa tarvittavan tuen saamisesta päiväkotiki Ankkuriin. Mikäli lapsen tarvitsemaa erityistä tukea ei voida tarjota päiväkotiki Ankkurissa, erityistä tukea tarvitsevat lapset ohjataan tuen tarvetta vastaavien Porin kaupungin tarjoamien palveluiden ja tukitoimien piiriin, sillä se on tällöin lapsen etu.

Jos lapselle annetaan erityistä tukea, järjestetään ennen kouluun siirtymistä yhteistyöpalaveri lapsen vanhempien, koulun opettajan, erityisopettajan tai rehtorin sekä esiopettajan ja esiopetusryhmän kanssa työskennelleen erityisopettajan kanssa. Erityiseen tukeen liittyvät asiakirjat lausuntoineen annetaan kouluun kyseisessä tilaisuudessa.

Erytyisen tuen keinoja esiopetuksessamme ovat yleisen ja tehostetun tuen keinojen lisäksi

- Osa-aikainen erityisopetus, joka on intensiivisempää kuin tehostetun tuen aikana

- Yksilöllistetyt tavoitteet, jossa voidaan poiketa yleisestä esiopetussuunnitelmasta
- Henkilökohtaiset opetusjärjestelyt toteutetaan tapauskohtaisesti (esim. oppimisympäristön, - materiaalien ja opetusmenetelmien yksilöllistäminen lapsen tarpeiden mukaisesti)
- Henkilökohtaiset avustamispalvelut järjestetään tarvittaessa (päätetään erityisen tuen päätöksen tekemisen yhteydessä)

Huoltajan ja lapsen kuuleminen

Ennen kuin tehdään päätös lapsen siirtämisestä erityisen tuen piiriin, järjestetään oppilashuoltohenkilöstön kanssa moniammatillinen yhteistyöpalaveri, jossa erityisen tuen tarpeesta keskustellaan lapsen ja hänen huoltajansa tai laillisen edustajansa kanssa ja heitä kuullaan. Lapsen ja huoltajan kuuleminen edellyttää, että heille selvitetään etukäteen kuulemisen tarkoitus, esimerkiksi keskustelu erityisen tuen päätöksen tekemisestä tai tarkistamisesta. Kuulemisen tarkoituksena on antaa heille mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä tehtävästä ratkaisusta, sekä selvittää, mitä suunnitteilla oleva päätös käytännössä tarkoittaa. Asiat selitetään lapselle ja huoltajalle ymmärrettävästi, ja lapselle hänen ikä kautensa ja edellytystensä mukaisesti. Halutessaan huoltaja voi käyttää avustajaa tai valtuuttaa kuulemistilaisuuteen asiamiehensä. Kuultavat voivat myös esittää näkemyksensä määräaikaan mennessä kirjallisesti. Ennen kuulemistilaisuutta heillä on mahdollisuus perehtyä päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin, esimerkiksi pedagogiseen selvitykseen, ja muihin tietoihin. Perehtymiseen varataan riittävästi aikaa. Kuulemistilaisuudesta tehdään muistio, joka allekirjoitetaan samalla.

Tiedoksianto kuulemistilaisuudesta lähetetään ensisijaisesti tavallisella kirjeellä. Kirjeen katsotaan tulleen perille kahdeksassa päivässä sen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Selkeintä on, että kutsu kuulemiseen esitetään tavalla, joka on todennettavissa jälkeenpäin. Jos tiedoksianto tehdään henkilökohtaisesti luovuttaen, tulee huoltajalta saada kiittäus tiedon saamisesta. Puhelimitse esitetty tiedoksianto ei ole todisteellinen. Jos huoltaja ei saavu kuulemistilaisuuteen, huoltajalle on tarpeen tarjota toinen mahdollisuus.

Erytisen tuen päätös voidaan tehdä siitä huolimatta, vaikka huoltaja ei tulisi kuulemistilaisuuteen tai ei haluaisi tulla kuulluksi. Kuulemistilaisuudessa koetetaan löytää yhteisymmärrys lapsen ja huoltajan kanssa, mutta moniammatillisen oppilashuoltoryhmän käsiteltyä lapsen asian on opetuksen järjestäjällä oikeus ja myös velvollisuus tehdä päätös lapsen edun mukaisesti, vaikka vastoin huoltajan tahtoa. Kuuleminen ei siis tarkoita, että kuultavilta olisi saatava suostumus menettelyyn.

Jos päätös tehdään huoltajan tahdon vastaisesti, kysymyksessä on kuntalain 14 §:ssä mainittu hallinnollisen pakon käyttäminen. Päätöstä ei voi tällöin tehdä yksittäinen viranhaltija, vaan se on tehtävä monijäsenisessä toimielimessä, esimerkiksi lautakunnassa tai johtokunnassa. Tällaisessa tilanteessa

päätöksen tekee Porin kristillisen koulun kannatusyhdistys ry:n johtokunta. Jos huoltaja vastustaa jotakin erityisen tuen antamista koskevassa päätöksessä määrättävää asiaa, mutta ei koko erityisen tuen päätöstä, ei sellaisessa tapauksessa vielä sovelleta edellä mainittua Kuntalain säännöstä. Lähtökohtana on aina hyvän yhteistyön ja luottamuksen ilmapiirin rakentaminen.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erytystä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi lapselle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä lapsen erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Se on kirjallinen suunnitelma lapsen esiopetuksen ja oppimisen tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä pedagogisista menetelmistä ja lapsen tarvitsemasta tuesta.

Erytystä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon. Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisessa hyödynnetään lapselle mahdollisesti aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli lapsella on varhaiskasvatussuunnitelma, kuntoutussuunnitelma tai muita lapsen esiopetuksen toteuttamista tukevia suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla. Lapsen opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erytystä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin lapsen esiopetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Lapsen hyvinvointiin, kasvuun ja oppimisen liittyvät tavoitteet

- lapsen näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet
- lapsen oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä kehitykseen liittyvät tavoitteet, kuten tiedolliset, sosiaaliset, motoriset, kielelliset ja emotionaaliset tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- lapsen tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- lapselle tarjottava erityisopetus
- lapsen ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako

- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- lapsen mahdollinen osallistuminen muuhun varhaiskasvatukseen ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa
- kuvaus lapsen esiopetuksen kuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan lapsen ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen seuranta ja arviointi

- lapsen ja huoltajan kanssa yhdessä tehtävä arvio lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen kokonaistilanteesta
- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata lapsen henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, lapsen tarpeiden mukaiseksi. Sitä muutetaan aina lapsen tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, lapselle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

Erytyisen tuen piiriin ottamiseen ja siirtämiseen liittyvä päätöksenteko vaiheittain:

1) Aloitteen tekeminen

- Aloitteen erityisen tuen piiriin ottamisesta ja siirtämisestä voivat tehdä esiopettaja, huoltajat tai muut kasvatusta-, sosiaali- ja terveysalan asiantuntijat
-

2) Pedagoginen selvitys

- Päiväkodin johtaja kokoaa pedagogisen selvityksen
- Lapsen esiopettaja laatii selvityksen lapsen oppimisen etenemisestä. Selvityksen laadintaan liittyen hän keskustelee lapsen kanssa sekä järjestää huoltajille mahdollisuuden keskustella asiasta
- Moniammatillinen asiantuntijaryhmä laatii selvityksen lapsen saamasta tehostetusta tuesta ja lapsen kokonaistilanteesta
- Tarvittaessa päiväkodin johtaja hankkii päätöksen valmistelemiseksi muita lausuntoja, kuten psykologisen tai lääketieteellisen lausunnon tai vastaavan sosiaalisen selvityksen. Huoltajan luvalla

hyödynnetään lapsen muita mahdollisia suunnitelmia, kuten kuntoutussuunnitelmaa tai varhaiskasvatussuunnitelmaa.

3) Päätös erityisen tuen aloittamisesta

- Päiväkodin johtaja kutsuu koolle moniammatillisen yhteistyöpalaverin, jossa lapsen ja hänen huoltajansa tai laillisen edustajansa kanssa keskustellaan erityisen tuen tarpeesta ja heitä kuullaan
- Päiväkodin johtaja tekee viranhaltijapäätöksen lapsen ottamisesta tai siirtämisestä erityisen tuen piiriin. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin. Päätökseen liitetään valitusosoitus.

4) HOJKS:n laatiminen

- Esiopettaja laatii yhteistyössä erityisopettajan kanssa lapselle henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS). Laadinnan yhteydessä keskustellaan lapsen kanssa ja huoltajille varataan mahdollisuus keskustella suunnitelmaan liittyvistä asioista. HOJKS laaditaan viipymättä, kun erityisen tuen päätös on tehty.

5) Erityisen tuen uudelleen arvioiminen

- Erityisen tuen tarvetta arvioidaan tarvittaessa, mutta viimeistään perusopetuksen alkaessa.
- Mikäli lapsi ei enää tarvitse erityistä tukea, päiväkodin johtaja tekee päätöksen erityisen tuen lopettamisesta moniammatillisen asiantuntijaryhmän käsittelyn perusteella. Tällöin lapselle annetaan tehostettua tukea.

Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle annettavassa esiopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa lapsen valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus esiopetukseen alkaa

sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten esiopetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat lapset tarvitsevat usein sellaisia erityisiä tukitoimia, joita Porin Kristillisen koulun esiopetuksessa ei ole mahdollista tarjota. Tästä syystä kyseisten lasten esiopetus järjestetään kunnallisessa päiväkodissa.

Porin kaupungissa lähtökohtana on, että lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa sille osoitetussa esiopetusryhmässä ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen. Päätöksen oikeudesta pidennettyyn oppivelvollisuuteen tekee Porin kaupungilla sivistysjohtaja.

5.6 PERUSOPETUSLAISSA SÄÄDETYT TUKIMUODOT

Osa-aikainen erityisopetus

Lapsella, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun esiopetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan lapsille, joilla on

esimerkiksi kielellisiin, matemaattisiin tai motorisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, vaikeuksia oman toiminnan ohjauksessa, tarkkaavaisuudessa tai vuorovaikutustaidoissa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä ja ehkäistä kehityksen ja oppimisen vaikeuksia. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista esiopetuksessa tiedotetaan kaikille huoltajille. Sen toteuttamista suunnitellaan ja sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä lapsen ja huoltajan kanssa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään lapsen saamaan muuhun opetukseen.

Porin kristillisen koulun esiopetusryhmässä yleisen tuen aikana konsultatiivinen yhteistyö esiopettajan ja koulun erityisopettajan kanssa on ensisijaista. Yleisen tuen vaiheessa erityisopettaja käy tutustumassa esiopetusryhmään ja havainnoi lasten oppimisvalmiuksia ja oppimaan oppimisen taitoja yhdessä esiopetushenkilöstön kanssa. Seuranta on tärkeää, jotta lapsen mahdollinen riski oppimisvaikeuksiin tunnistetaan varhain ja tarvittava oppimisvalmiuksien vahvistaminen voidaan käynnistää jo esiopetuksen aikana.

Tuen tarpeen lisääntyessä vahvistetaan samanaikaisopetusta ja pienryhmäohjausta. Tehostetun tuen vaiheessa erityisopettaja seuraa lapsen oppimisvalmiuksien kehittymistä yleisen tuen vaiheen käytäntöjä tiiviimmin ja osallistuu lapsen oppimisvalmiuksien tukemisen ohjaamiseen aktiivisesti.

Erytisen tuen piiriin kuuluvilla lapsilla osa-aikaista erityisopetusta annetaan säännöllisesti, yleensä yksilö- tai parityöskentelynä. Lapsikohtaisissa asioissa esiopettaja ja erityisopettaja keskustelevat huoltajien kanssa tarvittavista opetusjärjestelyistä ottaen huomioon myös lapsen näkökulman, hänen ajatuksensa ja kokemuksensa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tuomasta tuesta kerrotaan huoltajille syksyn vanhempainillassa ja tarkemmin keskustellen niiden lasten huoltajien kanssa, joita kyseinen tuki koskee.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja erityiset apuvälineet

Lapsella on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut ja erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata lapselle kasvun ja oppimisen perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikissa oppimisympäristöissä.

Lapselle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia

symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien lasten kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten lasten kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Lapsen kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea lasta kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antama tuki edistää lapsen itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle lapselle tai opetusryhmälle. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida lapsen ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee lasta päivittäisissä tilanteissa ja tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa esiopetuksen muun henkilöstön kanssa.

Erytisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Lapsen kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat lasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti, niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Lapsen kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Lapsen tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota esiopetusyksikön omalla henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten lapsille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Tulkkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut opetuspalvelut ja apuvälineet Porin Kristillisessä koulussa

Esiopetushenkilöstö voi käyttää työssään esimerkiksi tukiviittomia tai vuorovaikutusta tukevia kuvia kommunikaation tukena, jotta lapsi voisi täysipainoisesti osallistua esiopetukseen tasavertaisessa vuorovaikutuksessa ja mahdollisimman itsenäisesti. Avustajan tuki voidaan osoittaa yksittäiselle lapselle tai koko lapsiryhmälle. Päiväkodin johtaja päättää tulkkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan lapsen opettajien ja oppilashuollon moniammatillisen henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen lapsen ja huoltajan antamia tietoja sekä mahdollisten esiopetuksen ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

Tehostettua tukea saavan lapsen palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan lapsen palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle lapselle tehdään lapsen tarvitsemista palveluista ja erityisistä apuvälineistä hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

Lapsen etua ja hänen kehitystään ja oppimistaan tukevia ratkaisuja kartoitettaessa otetaan huomioon Porin kaupungin muut esiopetuspalvelut, joista perhe voi hakea paikkaa, ellei tukitoimia saada Päiväkoti Ankkuriin. Perheiden hakiessa esiopetuspaikkaa Päiväkoti Ankkuriin, pyritään tehostetun ja erityisen tuen tarvetta kartoittamaan vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa, jotta turhilta siirtymiltä välttyttäisiin.

6. OPPILASHUOLTO

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta esiopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä lapsi, oppilaitoksesta nimitystä esiopetuyksikkö tai esiopetus. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä. Tässä luvussa olemme lainanneet esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tekstiä, joka linjaa oman esiopetuyksikkömme käytänteitä jo selkeästi, ja lisäksi olemme täydentäneet sitä paikallisen toteuttamisen toimintatavoin.

Lasten kehitysympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten myötä oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa esiopetuksen perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy kiinteästi esiopetuksen tehtävään edistää lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Oppilashuoltotyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus.

Lapsella on oikeus saada maksutta oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Esiopetuksen oppilashuolto koskee myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia. Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetusyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi lapsilla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Esiopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Esiopetuksen toteuttamiseen kuuluvasta kasvun ja oppimisen tuesta määrätään perusteiden luvussa 5.

Esiopetuksen oppilashuoltotyön tavoitteet Porin Kristillisessä koulussa

Oppilashuollon avulla pyritään ehkäisemään ja tunnistamaan kehityksen ja oppimisen esteitä mahdollisimman varhain sekä löytämään auttamisen keinoja yhteistyössä huoltajien ja muiden lasta ja perhettä tukevien asiantuntijoiden kanssa. Keskeistä esiopetuksen oppilashuollossa on lapsen eheän oppimispolun turvaaminen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kiinteällä yhteistyöllä. Tavoitteena on lisätä esiopetuksen ja perusopetuksen toimijoiden yhteistä tietoisuutta niin, että lapsen koulupolku voisi mahdollisimman usein kulkea esiopetuksesta kouluun tai huoltajien niin halutessa lapsen lähikouluun.

Lapsi saa mahdollisimman varhain tarvitsemansa oppilashuollollisen tuen, joka tarpeen mukaan jatkuu myös koulussa. Oppilashuoltoa toteutetaan aina yhteistyössä lasten ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltoa ohjaavat luottamuksellisuus sekä lapsen ja huoltajan kunnioittaminen.

Oppilashuoltotyön tehtävänä on:

- oppilashuollon suunnittelu, sen toteuttaminen ja arviointi yhteistyössä huoltajien kanssa
- varhaisen tuen tarpeen tunnistaminen
- huolen puheeksi ottamisen ja tarkoituksenmukaisen puuttumisen vahvistaminen
- huoltajien ja lasten osuuden vahvistaminen
- ennaltaehkäisevän oppilashuollon toimintakulttuurin vahvistaminen
- myönteisen ja kannustavan vuorovaikutuksen ja keskinäisen huolenpidon ilmapiirin edistäminen
- esiopetushenkilöstön tukeminen opetus- ja kasvatustehtävässä.

6.1 MONIALAINEN OPPILASHUOLLON YHTEISTYÖ

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon lapsen ikä ja edellytykset. Esiopetusyhteisön tai lasten hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä huoltajan kanssa.

Esiopetuksessa oppilashuolto on esiopetusyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista on esiopetuksen henkilökunnalla. Oppilashuollon palveluita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä terveydenhoitopalvelut, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin lapseen, lapsen kehitysympäristöihin kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa.

Lapsen huoltajille annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Lapsen ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisäävät oppilashuollon tuntemusta ja edesauttavat palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen välinen vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa lapsen terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita ja toimintatapoja kehitetään esiopetusyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää suunnitelmallista arviointia.

Oppilashuoltoryhmät

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja yksikkökohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä lasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi ikäryhmälle suunnattuja terveydenhoitopalveluja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon, kuten esi- ja perusopetuksen, yhteinen.

Yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä tai muu tehtävään soveltuva monialainen yksikkökohtainen ryhmä vastaa esiopetuksen oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Jos esiopetus järjestetään koulun yhteydessä, voi koulukohtainen oppilashuoltoryhmä toimia myös esiopetuksen oppilashuoltoryhmänä. Ryhmää johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Yksikkökohtaisen oppilashuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen yksikkökohtainen ryhmä.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se esiopetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai lapsen läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää huoltajan suostumusta.

Oppilashuoltoryhmät toimivat Porin Kristillisen koulun esiopetuksen oppilashuollossa kolmella tasolla

1. Monialaista oppilashuollon yhteistyötä koordinoi Porin kaupungissa Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä (HyRy), joka suunnittelee kaupunkitason oppilashuollon toimenpiteet. Ryhmään kuuluvat kasvatus- ja opetustoimen lisäksi lastensuojelun, terveystalvelujen, vapaa-aikaviraston, nuorisopsykiatrian sekä ammatillisen toisen asteen (WinNovan) edustajat. Kaupunkikohtaisen monialaisen oppilashuollon ryhmän (HyRyn) toiminnasta vastaa Porin kaupungin Sivistyskeskus ja ryhmän puheenjohtajana toimii toimialajohtaja. Rehtori osallistuu ryhmän kokouksiin. Sidosryhmät nimeävät ryhmään omat edustajansa lukuvuosittain. Ryhmä kokoontuu 3-4 kertaa vuodessa. Porin Kristillisen koulun kokonaisuudessa esiopetus on mukana HyRy:n toiminnassa. Lisäksi Kristillisten koulujen ja päiväkotien liitto ry:n kautta kristilliset koulut tekevät yhteistyötä esioppilaiden oppilashuollon laadun, arvioinnin ja kehittämisen suhteen.

2. Yhteisöllisestä oppilashuollosta Porin Kristillisessä koulussa vastaa koulun hyvinvointiryhmä, joka koordinoi koulun ja esiopetuksen oppilashuoltotyötä. Yhteisöllisen oppilashuoltoryhmän toimintaa on kuvattu tarkemmin luvussa 6.2

Lisäksi kokoamme vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa erityisesti esiopetusryhmän yhteisöllisyyttä vahvistavan tapaamisen. Kyseiseen ryhmään osallistuu päiväkodin johtaja, esiopettaja ja päiväkotijohdon varhaiskasvatuksen henkilö, ja kokoontumiseen kutsutaan myös vanhempia. Lasten osallisuutta yhteisöllisessä toiminnan kehittämisessä pyritään vahvistamaan niin, että soveltuvin osin myös lapsia on mukana osallistumassa keskusteluun.

3. Yksittäisen lapsen asiaa käsitellään tapauskohtaisesti koottavissa monialaisissa asiantuntijaryhmissä. Ryhmä kootaan yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoonpano koostuu tapauskohtaisesti harkiten ja käsiteltävästä asiasta riippuen. Yksilökohtaisen oppilashuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaa on kuvattu tarkemmin luvussa 6.3

Oppimisen tuki toteutetaan kuten esiopetussuunnitelmassa kasvun ja oppimisen tuesta kolmiportaisena järjestelmänä säädetään (Luku 5). Porin kaupungin sivistystoimi vastaa myös esiopetuksessa olevien lasten kuraattoripalveluista.

6.2 YHTEISÖLLINEN OPPILASHUOLTO

Oppilashuolto on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään esiopetusyhteisön ja ryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan esiopetusympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen, neuvolan sekä muiden kunnan lasten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lasten ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Yhteisöllinen oppilashuolto luo esiopetuksessa edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Lapsella on oikeus turvallisiin oppimisympäristöihin, joihin kuuluvat niin fyysinen, psyykinen kuin sosiaalinenkin turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana yksikkökohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja, päiväkodin johtaja tai rehtori ilmoittaa esiopetuksessa tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.

Rakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös esiopetuksen kuljetuksia, tapaturmien ehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat. Kun esiopetus järjestetään koulussa, otetaan myös esiopetus huomioon kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa.

Esiopetusyksikön oppilashuolto on osa yhteistä Porin Kristillisen koulun hyvinvointiryhmää. Koulukohtaisen hyvinvointiryhmän kokoonkutsujana ja puheenjohtajana toimii rehtori tai hänen vuosittain työsuunnitelmassa määräämänsä viranhaltija. Ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukukaudessa. Päätoimisten opettajien ja rehtorin lisäksi mukana ovat esiopettaja, kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja koulupsykologi. Tarvittaessa otetaan yhteyttä mm. konsultoivaan erityisopettajaan tai koululääkäriin. Ryhmään voidaan kutsua myös muun henkilökunnan, koulun ja päiväkodin sidosryhmien tai vanhempien edustajia. Käsiteltävästä aiheesta riippuen, voidaan kokoontumiseen kutsua myös lapsia. Ryhmässä käsitellään yhteisöllistä oppilashuoltoa ja esim. turvallisuuteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita. Keskeistä on varhainen ongelmiin puuttuminen ja niiden ennaltaehkäiseminen.

Yksityisissä kristillisissä esiopetusyhteisöissä oppilashuolto on keskeisenä osana koko oppilaitoksen toimintakulttuuria ja käytännön toimia. Kristillisten koulujen esiopetusyhteisöjen yhteisöllinen toimintakulttuuri rakenteineen edistääkin kokonaisuudessaan yhteisöllistä ja yksilöllistä oppilashuoltoa. Oppilashuollon pääpaino on yhteisöllisessä oppilashuollossa. Tämä tarkoittaa ennen kaikkea hyvinvoivista ihmisistä ja terveyttä tukevasta ympäristöstä koostuvaa esiopetusyhteisöä. Tavoitteena on edistää, seurata, arvioida ja kehittää koko esiopetusyhteisön hyvinvointia osallistaminen ja yhteisöllisyys huomioiden. Samalla huolehditaan kasvuympäristön terveellisyydestä, esteettömyydestä ja turvallisuudesta. Lähtökohtana on se, että yhteisön hyvinvointiin voidaan ja tulee vaikuttaa. Turvalliseen oppimisympäristöön kuuluvat niin fyysinen, psyykinen kuin sosiaalinenkin turvallisuus, jossa rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa.

Lasten ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Tämä mahdollistaa yhteenkuuluvuudentunnetta ja avointa vuorovaikutusta. Kasvatuskumppanuus ja osallistavat toimintatavat auttavat myös ongelmien ennaltaehkäisyssä, varhaisessa tunnistamisessa ja tuen järjestämisessä.

Yhteisöllinen oppilashuolto painottuu ennaltaehkäisevään työhön. Keskeistä ovat lasten ja aikuisten väliset positiiviset kohtaamiset, leikillisuus ja aktiivinen toimijuus. Yhteisössä rakennetaan ja ylläpidetään ilmapiiriä, jossa kaikilla esiopetusyhteisön jäsenillä on hyvä olla, tunne tasavertaisuudesta sekä kokemus kiusaamattomuudesta. Yhteisöllisellä oppilashuollolla tuetaan ryhmäytymistä ja ryhmädynamiikkaa sekä varmistetaan kaikkien lasten liittyminen ryhmään. Huoltajia pidetään tietoisina yhteisöllisestä oppilashuollosta keskustelujen, sähköisen tiedonkulun tai vanhempainiltojen avulla.

Päiväkodin johtaja vastaa esiopetuksen oppilashuoltoon liittyvien yhteistyökäytäntöjen, toimintaohjeiden ja menettelytapojen toteutuksesta ja arvioinnista. Esiopetusta toteuttava henkilöstö perehtyy yhteistyökäytänteisiin ja menettelytapoihin vuosittain päiväkodin johtajan johdolla. Huoltajia pidetään tietoisina oppilashuollosta keskustelujen, sähköisen tiedonkulun ja vanhempainiltojen avulla.

6.3 YKSILÖKOHTAINEN OPPILASHUOLTO

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan

- lapselle annettavia terveydenhoitopalveluja, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina
- oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja
- yksittäistä lasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen hyvinvointia ja oppimista sekä kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Esiopetuksen oppilashuollolla on tärkeä merkitys varhaisen tuen turvaamisessa ja ongelmien ehkäisyssä. Lasten yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että esiopetuksen arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto esiopetuksessa perustuu aina huoltajan suostumukseen. Huoltajan osallisuutta tuetaan ja mielipiteitä kuullaan lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisessa. Lapsen osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevilla toimenpiteillä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Oppilashuoltotyö järjestetään niin, että lapsi voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Työssä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen lapsen tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu huoltajan suostumukseen. Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai lapsen läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa lapsen asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksittäistä lasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen lapsen nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- lapsen tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä lasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä lasta tai muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Terveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä lapsen opettajalle, rehtorille tai päiväkodin johtajalle ja opetuksen järjestäjälle lapsen opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön lapsen tai muiden lasten turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista lapsen sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos lapsi siirtyy toisen opetuksen järjestäjän opetukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä lapsen huoltajan suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle esi- tai perusopetuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden esi- tai perusopetuksen järjestäjän pyynnöstä.

Kun **Porin Kristillisen koulun esiopetuksen** oppilashuollossa käsitellään yksittäistä lasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne lapsen opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat henkilöt, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Yksittäisen lapsen asiaa käsittelevän moniammatillisen asiantuntijaryhmän nimeää päiväkodin johtaja.

Ryhmään kutsuttavia tahoja voivat esiopettajan lisäksi olla käsiteltävästä aiheesta riippuen esimerkiksi lapsen esiopetusryhmän henkilöstö, päiväkodin johtaja, rehtori, koulun erityisopettaja, terveydenhoitaja, perheneuvolan psykologi, koulupsykologi, kuraattori, lääkäri tai lastensuojelun sosiaalityöntekijä, sen mukaan kuin käsiteltävä lapsen tilanne edellyttää. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai lapsen läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää huoltajan suostumusta. Lapsen yksilölliset tarpeet määrittävät, ketkä asiantuntijat osallistuvat yksilölliseen oppilashuoltotyöhön. Tuen tarpeen liittyessä lapsen ja perheen elämäntilanteeseen, pyritään perhe ohjaamaan tuen piiriin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Tehostetun ja erityisen tuen sekä erikoissairaanhoidon, perheneuvolan ja lastensuojelun yhteistyö tapahtuu yksilökohtaisen arvion perusteella ja toteutetaan sovitusti. Mikäli lapsella on jatkuva lääkärin määräämä lääkitys, lääkkeen antamisesta sovitaan lapsen lääkehoitosuunnitelmassa.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuollon asiat säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattori kirjaa asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen ja lapsen oppilashuoltokertomuksen kirjaa ryhmästä nimetty vastuhenkilö ja sen rekisteröinnistä vastaa päiväkodin johtaja. Asiakirjat ovat salassa pidettäviä.

6.4 OPPILASHUOLTOSUUNNITELMAT

Esiopetuksessa opetussuunnitelma tulee myös oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat

- Porin kaupungin perusturvakeskuksen Lastensuojelun suunnitelma 2014-2016, johon on kirjattu oppilashuoltoa koskeva osuus
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta. Porin kaupungin alueellinen esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelma on käytössämme. Suunnitelmaan on sisällytetty mm. arvioita käytettävistä resursseista ja oppilashuollon saatavuudesta, kuvausta alueellisesta oppilashuollon toteutuksesta, määrittelyä toimintatavoista ja kuvausta yksilökohtaisesta oppilashuollon järjestämisestä.

- yksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma, joka on päivitetty marraskuussa 2016. Porin Kristillisen koulun esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelma löytyy asiakirjan lopusta liitteenä (LIITE 2)

Lastensuojelun suunnitelma, Porin kaupungin esiopetuksen alueellinen oppilashuoltosuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä yksikkökohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

Porin Kristillisen Koulun esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelman laadintaa ohjaavat linjaukset

Opetuksen järjestäjän lähtökohtana on lasten ja esiopetuksen henkilöstön turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Lapset osallistuvat toiminnallisesti hyvinvointia edistävän oppimisympäristönsä suunnitteluun ja toteuttamiseen. Huoltajien osallisuus mahdollistetaan ja heitä tiedotetaan yksikkökohtaisesta suunnitelmasta keskustelujen, sähköisen tiedonkulun tai vanhempainiltojen avulla.

Esiopetuspäivän aikana tarjotaan lapsille maksuton ateria ja lapsilla on mahdollisuus myös lepoon. Riittävän levon varmistamiseksi esiopetuksen henkilöstö ja huoltajat sopivat yhdessä lapsen unen ja levon tarpeesta. Lapsella on mahdollisuus liikkua säännöllisesti sisällä ja ulkona.

Oppilashuoltosuunnitelmaan on kirjattu hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät, ongelmien ennaltaehkäisyä ja lapsen suojelua koskevat menettelytavat: toimintaohjeet tapaturmien ennaltaehkäisyssä, ensiavun järjestämisessä ja hoitoon ohjaamisessa, toimintaohjeet äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa, suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä ja lapsen kuljetukseen liittyvät ohjeistukset. Esiopetus on sisällytetty Porin Kristillisen koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan.

Päiväkodin johtaja vastaa yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinnasta ja siihen kirjattujen toimintaohjeiden vuosittain tapahtuvasta päivittämisestä sekä henkilöstölle, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille tiedottamisesta.

Esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelman toteutumista arvioidaan keväisin. Arvio pohjautuu huoltajilta, lapsilta ja esiopetushenkilöstöltä saatuihin palautteisiin. Yksikkökohtaiseen yhteisölliseen oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan voi osallistua myös ulkopuolisia toimijoita.

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan esiopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erytyiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuvassa esiopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa esiopetukselle asetettuja yleisiä tavoitteita sekä oppimiskokonaisuuksien toteuttamiselle asetettuja yhteisiä tavoitteita. Esiopetuksessa noudatetaan näitä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta lapsia tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatustieteellisen järjestelmän taustalla olevaan arvo- ja kasvatustieteelliseen järjestelmään. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa.

Esiopetuksen arvoperustaa täydentävät näkökulmat sekä pedagogiset periaatteet ja ratkaisut

Porin Kristillisen koulun kristilliseen maailmankatsomukseen perustuva esiopetus

Kristillinen maailmankatsomus ilmenee esiopetuksen arvoissa, kasvatustavoitteissa, toiminta-ajatuksessa ja toimintakulttuurissa. Kristillisuus näkyy päiväkodin arjessa esimerkiksi juhlissa ja tapahtumissa. Enemmän kysymyksessä on kuitenkin maailmankatsomuksesta nouseva tapa ajatella ja pohtia arvopohjan mukaisia katsomusnäkökulmia, mikä tapahtuu läpäisyperiaatteella kaikessa toiminnassa. Näin tuetaan katsomustietoisuuteen kasvamista, jonka lisääntyminen antaa lapselle käytännön välineitä kriittiseen ajatteluun ja arvovalintoihin.

Toiminta, kasvatustieteet ja opetus ovat esiopetukselle asetettujen yleisten kasvatustavoitteiden ja opetukselle asetettujen tavoitteiden mukaisia. Ne eivät edellytä lapsen henkilökohtaista sitoumusta tai pyri vaikuttamaan siten, että hän sitoutuu kristilliseen maailmankatsomukseen tai jonkun sitä edustavan yhteisön jäsenyyteen. Kristillisessä esiopetuksessa korostetaan lapsen ja huoltajien valinnanvapautta. Tämän arvon kunnioittaminen merkitsee kristillisen päiväkodin toiminnassa esimerkiksi sitä, että lapselta tai heidän perheiltään ei edellytetä kristillistä maailmankatsomusta. Esiopetusyhteisö pyrkii avoimeen keskusteluun ja oman toiminnan itsearviointiin lisätäkseen kirjoitetun, toteutetun, toteutuneen ja koetun opetussuunnitelman yhdenmukaisuutta sekä toiminnan läpinäkyvyyttä. Näin kukin perhe voi vapaasti arvioida päiväkodin toimintaa ja sen taustalla vaikuttavia näkemyksiä.

Kristillisen koulun esiopetuksen ja muun toiminnan on opetuksenjärjestämisluvan mukaan perustuttava kristilliselle elämäntieteelle. Tämä katsomustietoisuus on esiopetussuunnitelmaa yhtenäistävä tekijä, jonka avulla tarkastellaan tiedon eri osa-alueiden välistä yhteyttä. Koulun ja päiväkodin tulkinta kristillisyydestä kunnioittaa erilaisia kristillisiä näkemyksiä, eikä päiväkotitiedon edusta yhtä tiettyä kristillistä näkemystä. Lapselle halutaan tarjota mahdollisuus olemassaolon pohdintaan sekä tarjotaan aineksia

minäkuvan, oman arvopohjan ja elämäkatsomuksen muodostamiseen. Lapsia rohkaistaan suhtautumaan arvostavasti ja kunnioittavasti eri tavoin ajatteleviin ja erilaisen maailmankatsomuksen omaaviin ihmisiin.

Opetuksella tuetaan katsomustietoisuuden kehittymistä, lapsen omaehtoista ajattelua ja tarjotaan aineksia maailmankatsomuksen rakentamiseksi. Lapset nostavat esiin kristillisyyteen ja maailmankatsomukseen liittyviä kysymyksiä toiminnan yhteydessä myös spontaanisti. Näissä tilanteissa opettaja pyrkii edistämään monipuolista, avointa, rakentavaa, rehellistä ja toista kunnioittavaa keskustelua ja rohkaisemaan puhumista myös vaikeista ja erimielisyyksiä aiheuttavista kysymyksistä. Näin opetuksella pyritään kehittämään lapsen katsomustietoisuutta ikätaso huomioiden.

Kristillisen esiopetuksen arvoina korostetaan ihmisen arvoa, lähimmäisyyttä, armollisuutta, yhteisöllisyyttä, rehellisyyttä, kunnioitusta, luottamusta, kiitollisuutta ja katsomustietoisuutta. Näitä arvoja käsitellään laajemmin luvussa 2.3 ja niiden pohjalta nousevaa toimintakulttuuria luvussa 3 sekä työtapojen valintaa luvussa 4.5.1. Luvussa 4.3. käsitellään kuinka kristilliseen maailmankatsomukseen liittyvät näkökulmat näkyvät oppimiskokonaisuuksien painotuksissa.